

Gara augstumos

Priekšvārds.

Šīs nelielā grāmatiņa rakstīta galvenokārt Jēzus lūgšanas darītājiem. Tajā es esmu izklāstījis manas pārrunas ar dažādiem tās darītājiem dažādos lakos un dažādās zemēs. Šīs lūgšanas darītāju ir gaužām nedaudz. Es tik tikko varu uzskaitīt trīsdesmit, dusošos un dzīvus esošos. Grāmatiņā pieminēti tikai dusošie, izņemot vienu dievbijīgu sievieti, apzīmētu ar iniciāļiem, kura varbūt vēl ir dzīva.

No lūgšanas darītājiem es izvēlējos tikai tos, kuri sasnieguši iekšējo klusēšanu, t.i., kuri nevienu netiešā lielākā vai mazākā mērā. Ar šo tikumu sevišķi izcēlās Sergejs Mironovičs Pauls. No divpadsmit manis izraudzītām personām septiņi ir mūki, trīs mūkiem tuvi laicīgie, un divas sievietes – abas ģimenes mātes. Starecs Mihails, Jaun-Valaāmas Vientuļnieks, iedeva man pašus vērtīgākos norādījumus, taču man palīdzēja gan arhidiakons Arkādijs, gan klostera priekšnieks shima mūks Jānis, gan priesteris – mūks Dorotejs, gan citi.

No šīm pārrunām redzams, kā lūgšanas darītāji saprot tādus terminus kā **“norimis”, “iekšēja klusēšana”, “garīgs pašapmāns” utt.**

Pārrunas daļēji izrakstītas no manām dienasgrāmatām, bet daļēji atveidotas pēc atmiņas. Tās ir veltītas maniem Pārrunu Biedriem.

Gods Dievam par visu!

S.B.

Gara augstumos

1. Hieromūks (priesteris - mūks) Dorotejs Konebics.

Es pavadīju Doņevicā, tālajos ziemeļos, dažādas nedēļas 1951.g., dzīvodams mežā, nelielā mājiņā, kā vientuļnieks. Bija jūlija beigas. Dienas bija siltas un saulainas. Meži un ezeri, ezeri un meži. Klosterītis bija neliels, arī brālība skaitā neliela un krietni gados, staro mūkiem bija augsti – garīgi cilvēki. No tiem es vislabāk atceros tēvu Doroteju. Es viņam reiz jautāju: Kā sasniegt garīgo mieru?

- Vajag rimties, smaidot atbildēja tēvs Dorotejs.

- Ko nozīmē rimties? – pārjautāju es.

- Lūk, ko. Kad es biju jauns iesācējs mūks (paslušņik) Valaāmā, mans starecs, kuram es piekalpoju, reiz man teica: “Dimitrij, tev būs grūti rimties. Tev iedaba ir gaužām jautra un kustīga. Bet, ja nerimsies, nesasniesi tīru lūgšanu, un veltīga būs bijusi tava mūka kārta.”

- Tad arī es viņam jautāju, kā jūs tagad man: “Ko nozīmē rimties?” Starces man atbildēja: “Tas ir ļoti vienkārši. Tagad, redzi, ir vasara, bet tu, droši, gaidi rudeni, kad laukos būs mazāk darba.” – “Pareizi batjuška” ... – “Nu, bet pienāks rudens, gaidīsi ziemu, pirmo ceļu, Ziemassvētku nedēļu, tie pienāks, gaidīsi pavasari, bet tad jau Lieldienas – Gaišos Kristus Augšāmcelšanos?” – “Taisnība, tēvs.” – “Tagad tu esi iesācējs mūks, bet droši vien gaidi laiku, kad būsi rjasofors (atļauts nēsāt rjasu – talāru, garas virsdrēbes ar platām piedurknēm. Tulk. piez.)” – “Jā, batjuška”. – “Nu, bet tad, jādomā, arī mantiju gaidīsi, bet pēc tam arī priestera – mūka kārtu. Tas to arī nozīmē, ka tu neesi rimies. Bet tad, kad tev būs viss viens, pavasaris vai rudens, vasara vai ziema, Ziemassvētku nedēļa vai Lieldienas, vai tu esi iesācējs mūks vai shimas valkātājs, tu dzīvosi ar šodienu, jo “ikvienai dienai pietiek savu pašu bēdu” (Mat. 6,34), nedzīvosi iecerēs un gaidās, bet viscaur nodosi sevi Dieva gribai, lūk, tad tu arī būsi norimis”.

- Pagāja daudz gadu, es saņēmu mantiju, dabāju priesteru – mūka kārtu un vēl aizvien kaut ko gaidīju. Ielika par pavāru. Negribēju, bet nācās pakļauties. Kad pārcēla uz šejieni, tad nācu jautri, bet daži raudāja. Pār visu ir Dieva griba. A uzņemi Dieva gribu labdabīgi un ar mīlestību, nevis gaidīsi savas dīvainības, tad tu arī būsi norimis. Tikai jums tas vēl ir tālu, Sergej Nikolajevič. Jūs vēl “savu meklējat”. Tikai bez rimšanās tīrā lūgšana nav sasniedzama!

- Sakiet, Doroteja tēvs, kāda ir tīrā lūgšana?

- Tā ir lūgšana bez blakus domām, kad prāts neizklīst, uzmanība nezūd un tava sirds ir nomodā, t.i., sajūt bijāšanu vai maigu aizkustinājumu. Bet, kad tu lūdz Dievu ar muti, bet tavas domas ir tālu – tā nav lūgšana.

- Un kā var iegūt tīro lūgšanu?

- Ar darbu, protams. Par Jēzus lūgšanu esat dzirdējis?

- Jā, esmu.

- Arī vingrinājies mēģinājāt?

- Mēģināju.

- Un sanāca?

- Slikti.

- Nekrītiem izmisumā. Nemitīgi tik atkārtojiet, un savā laikā atnāks.

- Bet kā lai zina, ka esi sasniedzis rīto lūgšanu?

- Tēvs Dorotejs paskatījās uz mani pētoši un jautāja: “Par Moldāvijas starecu esi dzirdējis?”

- Nē.

- Izlasiet, ļoti pamācoši un derīgi. Viņam reiz Parfenijs arī pajautāja par tīro lūgšanu

Starec Jānis arī atbildēja, ka tiklīdz viņš uzsāka centienus Jēzus lūgšanā, sākumā vajadzēja lielu piespiešanos, bet pēc tam tā viņam piesaistījās un sāka plūst kā strautiņš; lūgšana uzsāka savu gaitu; urdz un urdz un sirdi atmaidzina. Tad viņš sāka nošķirties no cilvēkiem, aizgāja uz nomaļu vietu (pustinku), vairs nepieņēma ne tikai laicīgās sievietes, bet arī laicīgos vīrus un arī mūkus reti. Un viņam radās gluži nepārvarama tieksme lūgt. Kad Parfenijs jautāja starecam: “Kas ir nepārvarama lūgšana?” – tad tēvs Jānis arī atbildēja: - “Redzi, kas ir nepārvarama lūgšana. Es stājos pie lūgšanas pirms saules rieta, bet kad atpotos, tad saule jau augstu debesīs, bet es pat nepamanīju”. – Lūk, tā arī ir tīra lūgšana.

- Un sakiet, Doroteja tēvs, cik nepieciešama tīrā lūgšana ir, piemēram, misionāra dzīvē?

- Ļoti derīga. Kad cilvēks izpilda Jēzus lūgšanu, tad viņš top līdzīgs, teiksim, ziedošai liepai. Kad liepai nav ziedu, tad arī bites nelido. Bet, tiklīdz liepa sākusi ziedēt, tad tās ziedu aromāts pievelk bites no visurienes. Tas pats notiek ar censoni, kas nostiprinājies Jēzus lūgšanā. Lūgšanas aromāts, tās sagādātie tikumi no visurienes pievelk labus cilvēkus, kuri meklē, kur var pamācīties. To, kurš dzīvo Kristū, Dievs nēsā uz Savām rokām. Viņam ne par ko nav jārūpējas. No visām pusēm pie viņa satek labie ļaudis un sargā viņu kā acu raugu. Patiesās lūgšanas darītājs gūst miru Tā Kunga paēnā. Un ne par ko nerūpējas. Viss pats atnāk.

- Vai ciešanas mēdz būt?

- Kā lai nebūtu, taču arī tās pārvēršas priekos. Tomēr, Jums to vēl nesaprast. Vēl diezgan patālu no tā. Taču savā laikā atnāks.

- Sakiet, Doroteja tēv, laicīgā pasaulē ir iespējams izglābties?

- Kāpēc gan nav iespējas? Dieva valstība ir mūsos, kad mēs savās sirdīs nometamies Tā Kunga priekšā un paceļam uz Viņu tīrās lūgšanas smaržīgo kvēpināšanu. “Ceļinieka stāstus” lasījāt?

- Lasīju.

- Arī jūs varat tāpat rīkoties. Nemitovs bija bagāts Orlas tirgotājs, bet Optinas starecu Makāriju pārsteidza ar savu lūgšanas garu. Lai gan arī viņš, tiklīdz nostiprinājās savā paša namā, kļuva par vientuļnieku (zatvornik). Tam, kurš sācis dzīvot ar Dievu un ieraudzījis garīgi dižumu, tam grūti palikt laicīgā pasaulē. Kā ērglis viņš lido augstu debesīs un nevar pielīdzināties vistai, kas rušīnās uz ceļa.

Mēs sēdējām uz soliņa klusa ezera krastā. Zilajās debesīs peldēja balti spalvu mākonīši. Saule rietēja. Slaido mastu priekšu stumbri dega kā zelta sveces rieta staros. Ezers, viss no zelta, zaļā mežu rāmī, bija kā spogulis. Visu valdīja tālo ziemeļu klusums.

- Redzi, draugs, piezīmēja tēvs Dorotejs, kad jūsu sirdis kļūs līdzīga šim vakaram, tad to arī apspīdēs nenoriestošās saules gaisma – un tad jūs pēc savas pieredzes sapratīsiet, kas ir tīrā lūgšana.

- Sakiet, Doroteja tēvs, jautāju es viņam pēc klusuma brīža, kā lai uzzinu Dieva gribu pār mums?

- Garīgie tēvi teic, ka paši dzīves apstākļi mums to norāda; vēl var ticībā pajautāt starecam, vai vispār gudram cilvēkam, ko darīt, un vēl, pēc sirds tieksmes. Palūdz To Kungu trīskārtīgi, lai Viņš norāda Savu gribu, tāpat kā Pestītājs lūdza Ģetzemanes dārzā, un, kur sirds tieksies, tā arī rīkojies.

2. Tēvs Eifimijs. Dionīsts.

Es pavadīju vairākas dienas grieķu klosterī Dionisiātā. 1951. gada oktobra beigās. Tur es iepazinos ar grieķi no Sikonas, kurš bija dzīvojis Krievijā, Kaukāzā, bet no turienes Polsoņu kara laikā devās uz Afonu. Viņu sauca tēvs Eifimijs. Viņam bija pāri 60 gadiem, un viņš izcēlās ar gudrību. Klosterī Eifimijs bija bibliotekārs. Mums bija daudz lielisku sarunu.

Reiz vakarā mēs sēdējām viņa cellas balkoniņā, kas atradās virs jūras. Bija rāms, silts, rudenīgs laiks. Saule laidās lejā rietumos. Debess un jūra bija zelta staros.

- Eifimijs tēvs, teicu es, Koņevicā es iztaujāju Doroteju tēvu par tīro lūgšanu, bet Jaunajā Valaāmā tēvu Migailu par lūgšanu augstāko pakāpi. Bet ko jūs teiksiet?

- Lai gan baznīcas un celles lūgšanas pēc grāmatām un notīm ir ļoti derīgas, tomēr tās laika ziņā ir ierobežotas, atbildēja tēvs Eifimijs. Ne vienmēr mums ir grāmatas un notis, un mēs nevaram visu laiku būt baznīcā vai cellē – ir jādzīvo, jāpilda paklausības pienākumi. Es nezinu, kāda lūgšana, izņemot Jēzus lūgšanu, var būt nepārtraukta. Šai lūgšanai nav vajadzīga baznīca, ne celle, ne grāmatas. Arī Jēzus lūgšanu visur var Dievu lūgt – gan mājās, gan uz ielas, gan ceļojumā, gan cietumā, gan slimnīcā. Tikai jāiemācās.

- Bet kā?

- Vienalga kā. No sākuma atkārto to pie sevis, balsī, kur vien vari, kad nav cilvēku, cellē, ceļā. Taču atkārto uzmanīgi, lēni raudulīgā tonī, re, kā ubagi diedelē: “Kungs, Jēzus Kristu, Dievs Dēls, apžēlojies par mani grēcinieku.” Atkārto bieži, kad vien ir tāda iespēja, bet pēc tam atkārto domās, savā prātā, taču tāpat ar uzmanību un lēnām. Bet pēc tam vari apvienot ar elpošanu un sirds pulsēšanu. Tikai pats uz savu galvu neiedrošinies, bet kāds, kurš pats ar to nodarbojās, lai tevi iemāca, citādi iekritīsi iedomās un tamlīdzīgi. Un tā tas turpināsies ilgus gadus, bet varbūt arī ātri iemācīsies. Un šī lūgšana tev prātā sāks ritēt kā tērcīte: vai tu staigā, vai strādā, vai guli. Es guļu, bet mana sirds ir nomodā. Pēc tam nedz vārdi ir vajadzīgi, nedz kādas domas; visa tava dzīve paliks par lūgšanu. Lūk, tā tēvs Dorotejs tev stāstīja par Moldāvijas Jāni.

- Bet vai ir tādi cilvēki, kā starecs Jānis?

- Ir. Pavisam netālu, tepat Afonā, Karulā ir vientuļnieki, daži ir vai augstu uzkāpuši.

- Un sakiet, Eifimija tēv, vai var uzzināt, kurš guvis lielus panākumus Jēzus lūgšanā?

- Kā tad, ka var.

- Bet kā?

- Ja gribi no kāda pamācīties lūgšanā, tad izvēlies klusu un lēnprātīgu starecu, kurš nevienu netieša, ja nu vienīgi uzdodas par vientiesīti, nekliedz, nekomandē. Citādi ir arī tādi starcei, kuri vēl nav guvuši vari pār sevi, bet uzmetas par virsvadoņiem citiem. Viņi, domājams, ārējo, tā sakot, tehnisko lūgšanas daļu ir apguvuši, taču tās garu nav ieguvuši. Spried pats, kā citus var nosodīt tas, kurš pats pastāvīgi sauc: “Apžēlojies pār mani grēcinieku!”

- Sakiet, Tēv, kāds ir pats augstākais pašuzpurēšanās darbs?

- Protams, uzdošanās par vientiesīti. Jo šīs pasaules gudrība ir neprāts Tā Kunga priekšā un otrādi. Tas ir smags upura darbs un uz to nevar iet citādi, kā vien pēc stareca padoma.

- Un nākošais?

- Ceļinieka cīņiņš, lūk, kā “Vaļsirdīgo Ceļinieku Stāstu” autors. Pasaulei tas ir gandrīz neprāts. Pēc tam vientuļnieka dzīve, ieslēgšanās un vienkārša mūka ceļš. Taču atceries, svarīga ir nevis āriene, bet gan iekšējais. Mēdz būt gan vientieši, gan bezdarbīgi ceļinieki, gan augsti prātnieki vientuļnieki, gan ieslēgušies visu nosodītāji, gan pakļīduši mūki. Izglābties var visur, arī pasaulē. Tikai klosteros un nomaļā mitekļi vieglāk. Mazāk kārdināšanu. Taču arī klosterī, ja nelūgsi Dievu kā nākas, paliksi tukšrosīgs. Un ne tikai pazaudēsi to, kas bija, bet arī nonāksi sliktā stāvoklī un pat pavisam atkritīsi no Dieva. Tas gadās.

- Vai drīz zvanīs uz vakara dievkalpojumu, Tēv Eifīmij?

- Drīz, atbildēja viņš – redz, jau zvana. Laiks iet uz baznīcu.

Mēs aizgājām no balkoniņa un pa gaitenīem un kāpnēm nokāpām zelta saulrieta gaismas apņemtā katolikonā. Dievkalpojums iesākās lēni, ar dedzīgu uzcītību, kā parasts Afona klanā.

JĒZUS KRISTUS, TU NEMIRSTĪGĀ,SVĒTĀ, SVĒTĪGĀ DEBES TĒVA SVĒTĀS GODĪBAS LĒNĀ GAISMA. MĒS, SAULES NOIEŠĀNU PIEDZĪVOUŠI, VAKARA GAISMA IERAUDZĪJUŠI, TEICAM DIEVU TĒVU, DĒLU UN SVĒTO GARU....

Vakarā es iznācu uz savas celles balkoniņa un skatījos neskaitāmām zvaigznēm nosētās debesīs. Tēvs Eifīmij klusi pienāca man klāt.

- Skaties debesīs? Redziet, kāds radības dižums un skaistums. Taču kas un kā, prātot nevajag, bet pienāks laiks, kad daudz ko sapratīsiet. Ar prātu to nesaprast, bet vajadzīga apskaidrība. Laicīgā pasaulē, rūpēs, cilvēki neko tādu neievēro, bet kā cūkas, piedod, ak, Kungs, skatās zemē un meklē zīles. Patiesa laime un skaistums atklājas tam, kurš dzīvo Dievā. Jā, liels un svētīgs ir lūgšanas spēks. Salīdzinot ar to viss pārējais ir pīšļi un niecību niecība.

3. Tēvs Tihons Vilmuasons

Tas notika pavasarī, Debesbraukšanas dienā, pašās maija beigās. Bija silta un saulaina diena. Ceriņi jau gandrīz noziedējuši, bet augļu koks varēja pamanīt nelielus bumbierus un ābolus. Es sēdēju ar tēvu Tihonu dārzā uz soliņa.

- Kāda svētība! – Ierunājās tēvs Tihons. – Kas par siltumu. Vajag dzīvot un priecāties. Tam, kurš dara Jēzus lūgšanu, lūk, kā ceļinieks, tam dvēselē vienmēr pavasaris. Nekam nevajag pieķerties. Nevajag dzīvot arī pagātnē vai nākotnē. Jādzīvo tagadnē, šodienā un par visu jāpateicas Dievam. Viss paiet. Skat, arhibīskaps Aiz-Donas Tihons, mans eņģelis, rakstīja: “Viss ir kā aizejošs ūdens: es biju bērns, bārenis, grūtdienis, un tas pagāja; skolā biju nabags, par mani smējās – arī tas pagāja; kā pirmais beidzu semināru, kļuvu par pasniedzēju, sāka cienīt – arī tas pagāja; padarīja par liela klostera arhimandritu, par semināra rektoru, man sāka pieglaimoties – arī tas pagāja; es kļuvu par arhibīskapu, braukāju karietē garjūgā, esmu bijis galmā, daudz esmu redzējis laba un slihta, manā priekšā ir verdziski zemojušies – arī tas pagāja; aizgāju atpūtā, mani sāka spaidīt, nāca slimības – arī tas pagāja, pēc tam būs vecums un mūžīgs miers”. Lūk, Sergej Nokolajevič, tāda ir mūsu dzīve. Es piedzimu nabadzīgā ģimenē, mācījos par dārgu samaksu skolā, dienēju gvardē, biju galmā, aizgūtnēm baudīju dzīvi, kā Ļevs Tolstojs – arī tas pagāja. Pēc tam sākās neveiksmes Akadēmijā, precības ar šķirteni, intrigas, nodošanas tiesā, ciešanas un ciešanas – arī tas pagāja. Mani padarīja par jaunu pulkvedi. Taču es pazaudēju interesi par karjeru. Ieraudzīju cik viss ir niecīgs un pārejošs. Tad karš, revolūcija, pilsoņu karš, emigrācija, briesmīga slimība, kuras dēļ es gandrīz nomiru, un pēc tam vēl briesmīgāka un neārstējama sievas slimība un viņas nāve, smags melnstrādnieka darbs – arī tas pagāja. Visas šīs ciešanas un bēdas atveda mani pie ticības un mūka dzīves, un es iemācījos nepārtrauktās lūgšanas mākslu, un par visu priecājos. Bez ciešanās un smagiem pārbaudījumiem es nebūtu nonācis pie ticības.

- Bet sakiet, Tihona tēv, - es jautāju mūkam, kā lai iemanto gara mieru, kā lai izvairās no neauglīgām nožēlām un iluzorām cerībām?

- Tā, kā jau es teicu. Dzīvojiet tagadnē. “Ikvienai dienai pietiek savu pašu bēdu”. (Mat. 6.34) Un vairāk piespiežat sevi lūgt. Tad jums atklāsies jauna, brīnumaina pasaule. Ko tur runāt?! Jūs pazīstat nakts tauriņus? Tie liekas mums pelēki un neinteresanti, taču citiem tauriņiem, kuriem acis citādi iekārtotas, tie izskatās brīnišķīgi skaisti, kas spīd un laistās visās varavīksnes krāsās. Tāpat arī tiem, kuri, kā ceļinieks, sasnieguši redzīgumu, pasaule izskatās citāda. Visā kļūst redzam Radītāja dižums un Viņa neizsmeļamā žēlsirdība. Un tiklīdz sāk izdoties lūgšana, iestājas tāds jaukums, un atklājas tāda apskaidrība par lietu būtību, ka nevar ne pasacīt. To var tikai praksē izprast.

- Bet vai tad nevar iekrist lepnībā?

- Pat ļoti. Taču izvairīties no tādas krišanas ir iespējams. Sirdsskaidrais Makārijs Lielais pilnīgi pareizi mācīja, ka bez visiem tikumiem ir iespējams izglābties, tikai bez pazemības neviens nav izglābies. Muitniekam un prātīgam ļaundarim nekas nepiemita, bet izglābās vienīgi pazemības dēļ. Bet Sātanam viss bija, izņemot pazemību, un krita uz visiem laikiem. Domāšana par Dievu ir laba, arī

pārdomas par lielajiem noslēpumiem, kas ir ap mums, taču pazemībā un bez citu tiesāšanas, citādi draud liels briesmas. Ķecerīgie virspriesteri bija apdāvināti cilvēki, taču viņiem trūka pazemības. Viņi ielaidās pārgudros prātojumos, pretojās Baznīca un gāja bojā.

- Es lasīju, Tihona tēv, ka Tibetas vientuļnieki, kuri uzņēmušies centienus atkārtot mantru "Am mani padme hum", t.i., "Dārgums lotosā, sveicu tevi", pamazām sasniedz dzienu klusumu un sajūsmu. Kad viņi sasniedz nolikto robežu, tad pakāpeniski saīsina mantru un beidzot, reizi naktī, iznākusi no savas alas un skatīdamies zvaigžņoto debesu dižumā, saka "O" un sastingst, gremdēdamies dižumā, kas viņiem atklājas. Arī Albertam Einšteinam jautāja, vai viņam ir ticība. Viņš atbildēja: "Jā, ja ar to saprot izbrīnu par gudrību un dižumu, kas valda pasaulē", taču dogmatizēšanu viņš neatzina. Ko jūs par to domājat, Tihona tēv?

- Neba mums par to spriest, ko redz tibetiešu vientuļnieki, vai kā Dievību saprot Einšteins. Mums ir Svētie Raksti, "Labestības mācība" un daudzu pašuzpurēšanās censoņu pieredze. Lēnprātīgi ar pacietību veiksīm varoņdarbu Jēzus lūgšanā, un savā laikā uzzināsim, kas pienākas, ja nekļūsim vāji. Bet – galvenais, uz ko jātiecas – tā ir mīlestība, mīlestība uz Patiesību, t.i., uz Dievu un mīlestība pret tuvākajiem. Dievs ir mīlestība. Te ir mūsu atšķirība no budisma un hinduisma censoņiem: viņiem galvenais ir – zināšanas, bet ļaunums – no nezināšanas, bet mums galvenais ir mīlestība. Bargajā Pastarā Tiesā mums nejautās, kur, kā un cik mēs esam lūguši un apcerējuši, bet vai mēs pabarojām, vai padzirdījām, vai apgērbām, vai apmeklējām mūsu tuvāko. Ar to mēs tiksīm nosodīti vai attaisnoti. Taču tas nenožīmē, ka mēs nevaram gremdēties apcerē. Tas sevišķi piedien vecumdienām, kad mums vairs nav spēka žēlsirdībai, kura izpaužas darbos, kā arī tiem, kurus Tas Kungs ir aicinājis stāties Viņa priekšā. Taču arī vientuļniekiem nevajag pilnīgi noslēgties, bet, kad jautā, vajag mutiski vai rakstiski atbildēt uz garīgiem jautājumiem. Visi lielie vientuļnieki to ir darījuši, gan Antonijs, gan Makārijs, gan citi. Visu vajag darīt ar labestību.

4. Arhimandrīts Arkādijs. Pleskavas – Pečoru klosteris

Tēvs Arkādijs stāvēja uz savas celles balkoniņa un baroja baložus. Viņš bija garš, skaists, gadus piecdesmit vecs.

Tēvs Arkādijs vienmēr bija labdabīgā noskaņojumā un laipns.

- Sakiet, Arkādija tēv, kā jūs tā, vienmēr esat tik labdabīgā noskaņojumā?

- Arkādija tēvs smaidot atbildēja: - Par ko lai es sarūgtinātos? Esmu paēdis, vesels, apgērbts, apauts, dzīvoju ērtā cellē, kalpoju baznīcā kā diakons, strādāju galdnieka darbnīcā savā amatā, lasu dvēselei derīgas grāmatas un piepildu centienus lūgšanā. Kas vēl ir vajadzīgs? Tie, kas grib vairāk par to, tiek pakļauti, pēc Apustuļa Pāvila teiktā, daudz ciešanām un kaislībām. Viņu pārņem te alkātība, te godkāre, te atriebīgums, te iekāres. Kad viņi nevar sasniegt to, ko vēlas, tad viņi nikojas un skaišas, bet, sasnieguši, kļūst nemierīgi, lai tikai nepazaudētu to, ko sagrābuši. Tāpēc vienmēr viņu māc sarūgtinājums un šaubas. Ja jūs, Sergej Nikolajevič, gribat saglabāt labdarību, tad dzīvojiet vienkārši, bez sarežģītiem sadomājumiem, un viss būs labi. Optinas Starecs Ambrozijs saka: "Dzīvo vienkārši un nodzīvosi lūdz kādiem simts gadiem".

- Tas ir klosterī, Arkādija tēvs, bet laicīgā pasaulē?

- Tas pats starecs Ambrozijs piemetina: "Var arī laicīgā pasaulē, tikai ne kā caurstaigājamā vietā, bet klusi".

- Un, ja kādam ir grēki, ko tad?

- Arī vienkārši Sergej Nikolajevič. Tuksneša tēvu darbos teikts: "Reiz jauns mūks atnāca pie veca Avvas un saka: "Ko darīt, Avva, es krītu aizvien tajā pašā grēkā?" – Bet starecs viņam saka: "Nu, ja jau esi kritis, tad celies un nožēlo grēku." – "Cik tad ilgi" – "Līdz pat nāvei". Redz, kur noslēpums, Sergej Nikolajevič, kā pastāvīgi būt labdabīgam. Laicīgā pasaulē nav cilvēka, kurš nekristu grēkā. Par to raksta arī Svētais Apustulis Dievvārdumācītājs. Taču katram grēkam ir grēksūdze. Un tieši šī nepārtrauktā grēku nožēla mūs glābj, no vienas puses – no lepnuma un augstas prātošanas, bet no otras – krist izmisumā.

- Tieši te vietā ir Jēzus lūgšana, Arkādija tēv. Tur tiek saukts: "Kungs apžēlojies".

- Tā tas arī ir, brāli Sergij. Mēs grēkojam ne tikai ik stundu, bet arī ik minūti, ar vārdiem, darbiem un domām – labprāt pieņemam velna piedāvājumus, tas ir, nepiedienīgus šaubīgus, zaimojošus vai baudkārus nodomus, aplūkojam tos no visām pusēm un piekrītam tiem, un pat, ja neklūpam, tad tikai tāpēc, ka nerodas izdevība. Tieši te vietā ir Jēzus lūgšana. Tev, piemēram, ienāca prātā zaimojoša doma, vai tevi iekvēlināja iekāre uz sievietēm, vai tevi velk kādu apvainot vai pat piekaut – tad tu arī griežies pie Jēzus lūgšanas, čuksti vai prātā atkārto: - Kungs, Jēzu Kristu, Dieva Dēls, apžēlojies par mani grēcinieku – un dari to lēni, ar uzmanību un sirdsdēstiem. Un nodomi atkāpsies. Bet, ja iekalsies tajos un krīti, arī tad neizsamisti, bet lasi to pašu lūgšanu. Un tavs gars atgūs mieru. Ļaunajiem gariem ir paradums pirms krišanas iztēlot mums Dievu kā žēlīgu un visu piedodošu. Iestāsta, ka Tas Kungs zina, cik sliecīgs uz nešķīstību ir jauns un spēcīgs vīrietis, un stingri to nenosodīs. Bet pēc grēka, ļaunie gari iztēlot To Kungu kā bargu un nežēlīgu Soģi, lai iedzītu mūs izmisumā. Dažus noved pat līdz pašnāvībai, nemaz nerunājot par sajukšanu prātā. Bet tas, kas piesauc To Kungu, lūdzot

pēc apžēlošanās, vienmēr ir pazemīgs. Svētais Antonijs Lielais reiz redzēja visu zemi nosētu ar velna slazdiem un šausmās jautāja: “Kurš gan var izglābties?” un dzirdēja atbildi: - pazemība. Lūk, kāpēc ir svarīga nepārtraukta lūgšana, Jēzus lūgšana. Pat daudzi mūki saka: tā nav vajadzīga! Pilnīgi pietiek ar baznīcas dievkalpojumiem un celles noteikumiem. Bet, pirmkārt, mēs ne vienmēr esam baznīcā, vai cellē, un otrkārt, ja lūgšanu nodziedāšana un nolasīšana baznīcā vai cellē patiešām pestītu, tad, kā starecs Vasilijš Pojapomeruļskis rakstīja, klirosa dziedātāji un psalmotāji visur būtu tikumības paraugi, bet to mēs neredzam. Pat, ja skaisti dzied un pareizi lasa, tad uzmanību vairāk veltī pašai dziedāšanai un lasīšanas kārtībai, kā muzikālāk nodziedāt vai teatrālāk nolasīt, nevis dziedamā vai lasāmā jēgai. Ir, protams, visai garīgi lasītāji un dziedātāji...

- Bet, sakiet, Arkādija tēv, kas ir augstāks- darbīga dzīve, tā kā kinovijā vai kopmītnē, vai vientulībā, ieslēgtība vai atrašanās nomaļā “tuksnesī”?

- Visam ir savs laiks. Jauniesācējam jāiet uz kopmītni, lai viņu apslīpētu. Akmeņi ezera vai jūras krastā mēdz būt kantaini un asi – tiklīdz nokļūst ūdenī, un pēc tam, parīvēdamies viens ap otru, tā noslīpējas, ka paliek kā ola vai lodīte. Tāpat kopdzīve norīvē mūsu kantainumu un pārbauda mūsu lēnprātību, pacietību, miermīlību, nesavtīgumu. Un kas visi šie tikumi kļūs mums parasti, tikai tad var tiekties uz vientulību, jau gados, kad nāk ap piecdesmit, bet agrāk tā ir tikai iegriba un tukšrosība, un liela pašiedoma. Bet, lūk, ja kāds ir apslīpējies un saradis ar Jēzus lūgšanu, tas drīkst, un tam pat vajag iet uz vientulību un gatavoties uz pāreju citā, garīgajā pasaulē. Jo, pie kā sastapšu, par to arī tiesāšu. Tam, kurš līdzīgs gudrām jaunavām vienmēr būs gatavībā un Jēzus lūgšanā, ir eļļa savas dvēseles lukturim, tas arī pāriet viņā pasaulē gatavs un aicināts. Lūk, par tādu galu arī mēs lūdzam ektēnijās: mūsu dzīves galu kristīgu, mierīgu, bez sāpēm un neapkaunotu un Kristus briesmīgā Soda Krēsla priekšā labu atbildi lūgšim. Lūk, kāda ir Jēzus lūgšana. Tas, kurš to pareizi piekopj, mēdz būt lēnprātīgs, vienkāršs, labvēlīgs, labestīgs. Ko gan mēs varam vairāk vēlēt?

Bija brīnišķīgs vasaras rīts. Zilajās debesīs dega baltu, rožainu, gaiši dzeltenu dievnamu zelta jumti. Spilgtajā koku lapotnē dziedāja putni. It visur bija ieplūdis miera pilns prieks.

5. N.N.M. Nerko – ervi

Es sēdēju uz balkoniņa kopā ar Ņinu Nikolajevu meža vasarnīcā Nerko – ervi, milzīgu mežu vidū, kas stiepās no Kuimio uz dienvidiem, uz Laplandes tundrām. Vasarnīca viena pati atradās mūžamežā, klusa ezera krastā. Saule rietēja un zeltīja klusos ūdeņus. Es bez mitas apbrīnoju ezeru un krāsu rotaļu tajā. No rīt tas bija tumši zils, ausmas krēslā, pēc tam rozā, saullēkta laikā, pēc tam zelta kā spogulis, gaišzils, uz vakaru atkal zelta, pēc tam sarkans, violets, melns. Zilās debesis bija bez mākoņiem. Kaut kādi putniņi vidzināja mežā. No puķu dobēm nāca ziedu smarža un ezera svaigums. Ņinas Nikolajevnas vīrs un bērni jau likās gulēt, tikai mēs vēl palikām balkoniņā, priecājoties par krāsu maiņu ezerā. Baltā nakts valdīja visā skaistumā.

- Pie jums ir tāds klusumu, Ņina Nikolajevna, it kā uz citas planētas vai trīs simt gadus atpakaļ, kad cilvēku bija maz, nebija ne dzelzeļu, ne automobiļu, ne aeroplānu. Taču arī tad cilvēki, kuri meklēja klusumu, gāja prom tālāk uz ziemeļiem, uz Ledus Okeāna salām, uz Solovkiem.

- Es tikai šeit vien dvēselē atpūšos, Segej Nikolajevič. Šeit nav neviena, tikai ezeri un meži, ne pilsētu, ne ciemu. Lielā pilsētā ir tik grūti dzīvot: troksnis, saindēts gaiss, tukšrosība, daudz cilvēku. Bet kur cilvēki, tur vienmēr intrigas, skaudība, apmelojumi un tamlīdzīgi. Kad es biju jauna, visa šī tukšrosība un kņada man patika. Ārējo es uzskatīju par īsto. Un, protams, kļūdījos. Mana pirmā laulība bija ļoti nelaimīga. Mans vīrs bija skaists un gudrs, taču virspusīgs, juceklīgs, bez ticības un principiem. Kad tas viss beidzās ar traģēdiju, es atgriezos pie ticības. Aizbraucu uz Valaāmu, pie Jāņa tēva, lūgt padomu. “Ziniet ko, Dieva kalpone”, teica viņš, “nebēdājiet tik ļoti, ka viss ir sabrucis un dzīve beigusies. Jūs esat ļoti jauna, un daudz kas vēl var mainīties, un bez tam, Tas Kungs nekad nepieļaus pārbaudījumus pāri mūs spēkiem. To vienmēr atcerieties. Ir tāds nostāsts: kāds mūks ļoti sūrojās par savas dzīves grūtumu un kurnēja, lūgdams sev vieglāku krustu. Un reiz viņš redz sapni, it kā viņš atrastos lielā alā, kurā visas sienas nokarinātas ar krustiem. Te bija zelta, sudraba, dzelzs un akmens krusti utt. Un viņš dzirdēja atskanam balsi: “Tava lūgšana ir sadzirdēta, izvēlies sev jebkuru no krustiem, tev pa spēkam”. Mūks sāka meklēt ar lielu centību un atrada, beidzot, mazu koka krustiņu. “Vai es drīkstu paņemt šo krustiņu?” vaicāja viņš. – Bet, tas jau ir tavš krusts, pārējie ir vēl smagāki”, atbildēja balss. Jums liekas, ka Jūsu krusts ir smags, bet es, kā starecs, bieži dzirdu tādas šausmas, ka Jums būtu grēks dusmot Dievu. Biežāk lūdziet Dievu, un, kaut pa retam, atkārtojiet Jēzus lūgšanu un nododiet sevi Dieva gribai, un Dievs Tas Kungs pats parādīs Jums ceļu, pa kuru iet; tad atnāciet pie manis un es pateikšu, ko mācēšu “. Un atlaida mani.

Pagājuši daži gadi. Es strādāju pieticīgā vietā un dzīvoju klusi, klusi. Reiz mani ielūdza uz kaut kādu vakaru, bija pat dejas. Un kaut man jau bija pāri trīsdesmit, pie manis piegāja kāds kungs, drusku vecāks par mani, un uzaicināja padejot. Es piekritu. Pēc tam vēl gaidījās pāris reizes satikties. Man teica, ka šis kungs ir vecpūsis, viens no visbagātākajiem cilvēkiem Skandināvijā, cienījams un visu godāts. Viņš, mans tagadējais vīrs, bija ļoti interesants cilvēks. Pēc diviem vai trim mūsu pazīšanās

mēnešiem viņš piedāvāja man kļūt par viņa sievu. Vecāki bija sajūsmā. Kāda partija! Taču, apdedzinājusies pirmo reizi, es biju ļoti piesardzīga un lūdzu laiku apdomāt atbildi. Mans līgavainis piekrita.

Es aizbraucu pie stareca uz Valaāmu lūgt viņa padomu un izstāstīju viņam visu. Viņš uz dažām minūtēm aizdomājās, pēc tam teica: “Dieva kalpone, atceries, es jums toreiz teicu, ka viss nokārtosies un ka Pats Dievs izvedīs Jūs uz vajadzīgā ceļa. Un, nu, Viņš ir izvedis. Tikai atcerieties, ka bēdas un ciešanas neizzudīs, bet tikai izmainīties. Mazā pazemīgas, nabadzīgas, neredzamas dzīves krusta vietā Jums tiek dots zelta krusts, daudz smagāks, taču arī to var nest, ja uzņemas žēlsirdības un labestības pūles, taču tas ir smagāks. Jūs apskaudīs, apmelos, centīsies sanaidot ar vīru un viņa ģimeni, utt. Bet, ja jūs nepieķersieties bagātībai, pagodinājumiem, bet tie drīz atnāks, un sadzīves tukšrosībai, tad varēsiet saglabāt iekšējo mieru, īpaši, ja centīsities veikt Jēzus lūgšanu, cik vien iespējams. Un vēl iesaku, doties prom, kaut uz mēnesi, klusā vietā, un tur velīt sevi lūgšanai un pārdomām par Dievu. Redzēsiet, cik tas derīgi.”

Nu jau nav mazums gadu, kopš esmu precējusies, un katru gadu uz mēnesi braucam šurp. No sākuma vīrs un bērni bija ne visai apmierināti, bet tagad paši gaida, kad šurp atbrauksim. Šeit ir kā paradīzē. Un man jāsaka, ka starecam bija taisnība. Miljonu krusts ir smagāks par nabadzības krustu un bīstamāks. Tik viegli iekrist lepnībā un pārakmeņotā bezjūtībā pret citu ciešanām.

Tagad Jaunajā Valaāmā ir brīnišķīgs starecs Mihails Ieslēdzies Vientuļnieks. Aprunājieties ar viņu par Jūsu dzīves grūtībām un viņš jums sniegs padomu. Es esmu dzīvē novērojusi, ka, ja uz kaut ko neatlaidīgi tiecas, neskatoties uz arvien pieaugošiem šķēršļiem, tad, lai gan ar milzu pūlēm sasniedz vēlamo, tomēr tas nāk nevis par labu, bet gan par postu. Vai, nu, pavisam būsi nomocījies, un viss kļūs vienaldzīgs, vai ieraudzīsi, ka tas nebija tā vērts. Kas no Dieva, tas atnāks pats, tā kā Evaņģēlijā teikts, ka Dieva Valstība nenāk redzamā veidā, jo Dieva Valstība ir mūsos. Sen, sen, kad mana pirmā vīra laikā sākās pirmās bēdas, tad es teicu savai gudrajai tantei: es aiziešu no vīra, pametišu visu un atkal būšu jautra un dzīvespriecīga, kā agrāk. Taču tante atbildēja: “te, nu, redzams, ka tu esi jauna, Ņina. No sevis nekad neaiziesi, bet, ja tavā dvēselē ir miers, tad tev visur būs labi. Dzīvē no bēdām neizmuksi, vajag paciest, lūgt Dievu un gaidīt – un Tas Kungs parādīs ceļu savā laikā. Tā arī ir. Taču jaunībā to nesaprast.”

Mēs apklusām Ezers kļuva aizvien melnāks. “Pulkstenis jau vienpadsmit vakarā”, ierunājās Ņina Nikolajevna, “bet ir gaišs, kā dienā. Laiks doties pie miera Sergej Nikolajevič. Ar labu nakti!”

6. Starecs Vasīlijs Aleksandra Ņevska Lavra (klosteris)

Man tolaik bija kādi septiņi gadi, ne vairāk. Reiz es gāju ar vecmāmiņu Elizabeti Aleksejevnu pa tiltu pāri Klosterupītei Aleksandra Ņemvska Lavrā Pēterburgā. Tas bija ziemā, janvārī, lielā salā, saulei spīdot. Skatos, uz mūsu pusi virzās gara, neparasta figūra: vecis zilā garīdznieka tunikā, ar neapsegtu galvu, sirmi mati, bārdainis. Viņam rokās bija melnkoka nūja ar kroni augšā. Kas mani visvairāk pārsteidza: vecis gāja niknā salā pa sniegu basām kājām – un kājas viņam nebija sarkanas, apsaldētas, bet gan rozīgas, it kā viņš ietu pa mīkstu tepīki.

Es apstulbu no brīnumiem, un vēl jo vairāk, kad vecis, ieraudzījis vecmāmiņu, devās taisni pie mums. “Esiet sveicināta, augsti godājamā Elizabete Aleksejevna! Vai ejat noskūpstīt mirstīgās atliekas, tādā salā? Pareizi rīkojaties. No tā Kunga mūs nevar attālināt ne karstums, ne sals. Bet vai šis zēns jums līdzi, vai tas būtu mazdēliņš? Arī viņu līdzi paņēmt. Labi, labi. Dievs ar jums”. Un majestātiskais vecis aizpeldēja garām.

- Vecmāmiņa, kas tas ir? Jautāju es viņai.

- Tas ir starecs Vasīlijs, mazdēliņ. Garīgs cilvēks. Visur viņu uzņem. Ar pašu Valdnieku saietas. Viņa nūja ar kroni no paša Valdnieka iedāvināta.

- Bet kā viņš, vecmāmiņa, staigā basām kājām? Man, redz, kažokādas zābaciņi, un tad vēl kājas salst, un cepure ar ausīm, bet viņam gan rokas bez cimdiem, gan galva neapsegta. Kā tā?

- Viņu lūgšanas sasilda. Senos laikos, Tālajos Ziemeļos, sirdsskaidrie dzīvoja alās, bet citi pat lielu koku dobumos mitinājās. Un tādā aukstumā, šejienes sals netiek līdzi! Taču viņus sildīja lūgšana.

- Kā tad ir šī lūgšana, vecmāmiņ?

- Šo lūgšanu sauc par Jēzus lūgšanu: “Kungs, Jēzu Kristu, Dieva Dēls, apžēlojies par mani grēcinieku.” Mūkiem ir pienākums to lasīt cellē, bet arī laicīgiem nav par ļaunu. Lūk, kas šajā lūgšanā nostiprinās un nepārtraukti to lasa, tas arī sasildās. Ne karstums, ne aukstums viņam nekaitē. Gan izsalkumu, gan slāpes viņš maz sajūt. Tagad, jāsaka, kopš ticība ir apsūkusi, arī klosteros šo lūgšanu vai nu aizmirst, vai šā tā nolasa, un tāpēc tagadējiem mūkiem nav tādas ticības drosmes, kura pārvieta kalnus un dziedē slimības. Ja jau starecs Vasīlijs basām kājām iet divdesmit grēdu salā, tātad viņam ir ticība un lūgšana.

- Vai tikai mūki nodarbojas ar tādu lūgšanu? – es vaicāju vecmāmiņai.

- Nē, ne tikai viņi. Lūk, priesteris Kronštates Jānis arī ir liels lūdzējs, dara brīnumus un dziedē slimniekus. Arī laicīgajā pasaulē ir tādi cilvēki. Kaut gan, tu vēl esi maz, lai to visu saprastu, bet vēlāk sapratīsi. Tavas mātes vectēva māsa bija klostera priekšniece. Bet viņas novadnieks bija Pēterburgas metropolīts, Valdnieks Pallādijs. Tagad metropolīts ir Valdnieks Antonijs. Ļoti labs cilvēks. Kādreiz bija profesors. Sieva un bērni viņam nomira, un viņš aizgāja mūkos – un tagad jau sen ir par metropolītu. Es vēl aizgājēju Valdnieku Isidoru atceros. Tam bija krietni pāri deviņdesmit gadiem, kad viņš nomira, bet aizvien pārvaldīja, atpūtā negāja.

Kurš trūcīgi un gavēdams dzīvo, tas nodzīvos ilgi un nomirs labi. Bet tev, kārumnieciņ, patīk paēst, tad nav labi. Nekam nevajag pieķerties. Viss pāriet.

- Kā tad ir, kas pāriet? Ziemā un vasarā pāriet, to es zinu, bet kas vēl?

- Nu, redz, bija tev vectētiņš, Abrāmijs Pavlovičs, bet tagad viņa nav.

Pagājis.

Tamlīdzīgs prātojums mani apmulsināja, taču turpināt izjautāt vecmāmiņu es neuzdrošinājos. Mēs iegājām Trīsvienības Katedrālē, kur bija silts un gaišs. Vecmāmiņa paņēma divas sveces un mēs gājām tās uzlikt pie Dieva kapa, Svētā un Dievbijīgā Lielkņaza Aleksandra Ņevska šķirsta. Pie izejas satikām cienīgu priesteri – mūku.

- Ar mazdēliņu atnācāt, Elizabete Aleksejevna? Un vēl tādā salā! Slavējami.

- Bet mēs starecu Vasīliju satikām, - es iestarpināju savu sakāmo, - iet basām kājām un ar neapsegtu galvu, un viņam nav auksti. Kā tas tā?

- Bet tu interesējies? – pasmaidīja mūks, - viņu Jēzus lūgšana apsedz kā ar kažoku. Un pa sniegu viņš iet kā pa mīkstu paklāju. Par to mācīja vēl jaunpagodinātais Sārovas Dieva kalps, sirdsskaidrais Serafims. Lūdz tu arī tāpat. Iemācīsies šo lūgšanu un atkārto viņu un visu pats redzēsi. Tagad tu šim darba vēl esi par mazu. Taču savā laikā sāc, citādi samaitāsies un ticību pavisam atstāsi, re, tā kā studenti te pie mums. Bet bez ticībās, brālīt, neizdzīvosi.

- Mans mazdēliņš, - piezīmēja vecmāmiņa, - ir ļoti dievbijīgs. Viņam istabā vai visa diena ar ikonām. Aizdedzina sveces un eļļas lampiņas to priekšā un lūdz Dievu. Redzams, klostera priekšniecē Anfisā atsities.

- Dievbijīgi jau gan, bet izaug – un iekrīt bezdievībā. Bet tu, Serjoža, lūgšanu neatmet. Lūdz kā gribi, bet lūdz. Tuvojas grūti laiki. Bija revolūcija, pagaidām apslāpa, taču uz laiku. Redz, arī sirdsskaidrais Serafims paredzēja grūtus laikus. Nāksies turēties vien ar lūgšanu un ciešanām. Mēs ar jums, Elizabete Aleksejevna, līdz šīm briesmām nenodzīvosim, bet viņam, mazdēliņam, nūdien nāksies. Lūk, tad lūgšana arī palīdzēs.

Atgriezdamies ar vecmāmiņu mājup, es visu laiku domāju par dzirdēto. Iekrita dvēselē.

7. Jevgēņijs Nokolajevičs Rozovs. Pleskavas – Pečoru (Alu) klosteris

Es satikos ar dakteri Rozovu Pleskavas – Pečoru klosterī 1926. gadā. Viņš bija iecirkņa ārsts un vienlaicīgi ārstēja klostera brāļus, par ko viņam pienācās dzīvoklis Argiereja nama pirmajā stāvā. Jevgēņijam Nokolajevičam bija pāri piecdesmit gadiem, un viņš bija atraitnis. Viņa dēls, kluss un gudrs zēns, mācījās Pečoru ģimnāzijā. Viņi dzīvoja ļoti vienkārši. Dakteris Rozovs ir nācis no garīgas ģimenes, mācījies seminārā, taču uz garīdzniecību neaizgāja, bet kļuva par ārstu, spoži pabeigdams medicīnas fakultāti Tomskas Universitātē Sibīrijā.

Jevgēņijs Nokolajevičs bija ne tikai dievbijīgs un teoloģiski izglītots, bet turklāt vēl garīgs. Viņā bija dziļa lēnprātība un liela mīlestība pret tuvāko. Nevienam un nekad viņš neko neatteica. Viņam lūdza braukt tālu pie slimnīca – viņš brauca bez atlīdzības, lūdza padomu – viņš to deva, ielūdza mājā – neatteica. Un nekad nekas viņam netrūka.

Reiz es sēdēju pie viņa vakarā. Pa atvērtajiem logiem plūda ceriņu un jasmīnu smarža no Arhibīskapa dārza. Senās klostera baznīcas, rozīgas, gaiši dzeltenas, baltas ar ziliem kupoliem, nokaisītiem ar zelta zvaigznēm, skaidri izcēlās dārza zaļumā, baltās ziemeļu nakts dzidrajā mijkrēslī. Bija dziļš, svinīgs klusums. Nelielajā istabā, senās svētbildes priekšā dega nenodziestošā eļļas lampiņa. Jevgēņijs Nokolajevičs sēdēja baltā krievu krēslā, apjoztā ar baltu jostiņu. Ar savu jau sirmojošos bārdiņu viņš ļoti atgādināja lauku priesteri savā baznīcas mājoklī.

- Sakiet, Jevgēņij Nokolajevič, kā jūs tā iekārtojaties, vienmēr labdabīgs, un nekad neuztraucaties par naudu un kā iztikt, tā man stāstīja. Kā tas tā?

- Cilvēki visu ko stāstīs, Sergej Nokolajevič, bet es tikai vienu teikšu, kā Evaņģēlijā, meklējiet visupirms Dieva Valstību un Viņa patiesību, un viss pārējais jums tiks klāt pielikts (“Dzēnieties vispirms pēc Dieva Valstības un pēc Viņa taisnības, tad jums visas šīs lietas taps piemestas” (Mat. 6,33)). Kā jūs ziniet, es esmu protohiereja dēls, beidzu semināru, bērībā un jaunībā bieži esmu bijis ar vecākiem gan Trīsvienības – Sergija klosterī, gan Optinā, gan Sarovā, gan Valaāmā un tā tālāk. Reiz Optinas klosterī no viesnīcnieka es dzirdēju tādu stāstu: reiz tur bija atbraucis Dievu lūgt ļoti bagāts Maskavas tirgotājs, un viņam šķīdoņa dēļ nācās aizkavēties trīs dienas ilgāk nekā bija domājis. Viņš bija kopā ar dēlu. Aizbraucot viņš saka viesnīcniekam: “Cik te Jums, Tēvs, pienākas par mani un par dēlu?” un tas atbild – “Cik noliksiet”. – “Bet ja es neko nenolikšu?” – “Kā jūs vēlaties” – “Tad jau Jums varbūt no simts dievlūdžējiem tikai viens vien samaksās?” – “Gadās, toties simtais par visiem pārējiem deviņdesmit deviņiem samaksās”. – “Nu, dēliņ,” – saka tirgotājs dēlam, “ver maku, par mums abiem pienākas kā par simtu no katra”. Un labprāt samaksāja un bija apmierināts.

- Tad, nu, gan Tas Kungs bija svētījis pabarot trūcīgos brāļus. Un arī mans mirušais tēvs, protohierejs Nikolajs Rozovs, vienmēr ir teicis: “Kļūsi par ārstu, Jevgēņij, un atnāks pie tevis nabagi, bet viņiem nav ar ko samaksāt, tad tu nemaz nepieprasi, bet vēl zāles nopērc. Tas Kungs tevi neatstās, izdzīvosi, un tava dvēsele vienmēr būs mierīga un sirdsapziņa tevi negrauzīs.” Es tā arī daru – un, lūk, dzīvoju. Kas var samaksāt, paldies, kas nevar – Dieva dēļ cenšos. Ir taču teikts, kurš ar kaut ko mazajiem ir kalpojies, - tas ir Dievam pakalpojies. Redziet, tur kāds ir atnesis brīnišķīgu ievārījuma burkas, pat nezinu, kurš. Un visi nes, gan naudā, gan mantās. Ne tikai man ar dēlu pietiek, bet vēl citiem dalu. Atcerieties, Svētajos rakstos: “Jūs nevarat kalpot Dievam

un mamonom” (Mat. 6,24), bet sudrabu mīlošie farizeji smējās. Taču smejas tas, kas smej pēdējais. Tā arī jūs, tiecaties pēc vienīgā, kas vajadzīgs, bet pārējais tiks pielikts.

- Kā tā, Jevgēņij Nikolajevič?

- Te, nu, redzams, ka jūs vēl neesat īsts baznīcas cilvēks. Atcerieties reiz par visām reizēm, ka pats svarīgākais – iegūt mieru dvēselē, bet kad iegūsiet, Jums nekā netrūkst, jo ir teikts: iegūsti garīgo mieru, un tūkstoši izglābsies ap tevi. Un šie paši tūkstoši tik daudz visa kā sanesīs, ka nezināsi, kur to visu likt. Par to nepavisam nav jāuztraucas. Neticīgiem, tiem gan jāuztraucas, un pat ļoti. Viņi visu grib sev saraust, citam nočiept – dzīvo taču vienu reizi. Viņiem labs tas parāds, kas tiek atdots.

- Lūk, Jūs, Sergej Nokolajevič, braucat uz svešu zemi, vispirms uz Beļģiju un Franciju, pie katoļiem, un pēc tam, iespējams, arī pie protestantiem, turpu, šurpu. Nekas nenotiek bez Dieva gribas. Ja jau viss pats no sevis nokārtojas, tātad jābrauc. Taču jūs uzsākat kaut ko jaunu, nedzirdētu, kaut kādus sakarus ar katoļiem. Daudziem tas liekas aizdomīgi, bet jūs uzskata par cilvēku, kas grib pielāgoties. Taču viņi maldās, Sergej Nokolajevič. Es esmu vecs ārsts un tiku redzējis daudzus cilvēkus. Jūs esat vienkāršs cilvēks un bez viltus, ne no tiem, kur “iekārtojas”. Un tāpēc Jums nāksies piedzīvot ne mazums ciešanu, galēju nabadzību, nesaprašanu, nicināšanu. Bet Jūs nekrītiēt izmisumā – pacietiet labu prātu, dzīvojiet vienkārši un lēnprātīgi. Un savā laikā atnāks tas, ko Jūs tagad nevarat ne iedomāties; es runāju par panākumiem Jūsu drosmīgos centienos. Un tad Jūs sapratīsiet, ko nozīmē saņemt simtkārtīgi. Taču vispirms vajag panest daudz ciešanu, lai sasniegtu mieru, atraisīšanos pasaulē, tā kā es cenšos. Tāpat arī Jūs nepieķerieties nekam pārejošam, bet ejiet savu ceļu. Vai jūs “Labestības mācību” esat lasījis?

- Lasīju, Jevgēņij Nikolajevič, bet godīgi sakot, maz no tā saprotu.

- Savā laikā no pieredzes sapratīsiet, tad, kad sasniegsiet manu vecumu. Tur diezgan daudz ir par nodomu uzmanīšanu, un vēl par Jēzus lūgšanu. Tā jums daudz palīdzēs.

- Bet vai tādi, kas dzīvo laicīgajā pasaulē, turklāt jauni, kā es, drīkst ķerties pie tādas lūgšanas?

- Drīkst. Ceļinieks “Vaļsirdīgajos stāstos” bija Jūsu vecumā. Un vēl arī Orlas tirgotājs Ņemitovs. Tas bija pat miljonārs, bet uzkāpa tik augstu, ka pats Optinas mūks Makārijs bija izbrīnījies. Jāpiebilst, ka šis Ņemitovs mūža beigās no visa nošķīrās, un mani jau arī velk, tikai redzi dēlu vajag vispirms pareizi nostādīt. Bet lūgšanā, tāpat kā visās lietās, ejiet mēreni. Viss atnāks ar gadiem, tikai vajag censties. Kad starecu Ambroziju lūdza, lai viņš par kādu no brāļiem aizrunātu par “izvirzīšanu”, tad starecs atbildēja: “Ar laiku visu iedos, gan mantiju, gan priesteru-mūka kārtu, tikai, lūk, Debesu valstību neviens neiedos, pašam jācenšas”. Tad, nu, cenšaties pēc sirsnīgas lūgšanas, jo “Debesu Valstība ir jūsos un to sasniedz tie, kas lieto piepūli” (Mat. 11,12).

8. Hieroshimūks Mihails. Jaunā Valaāma.

Mana pēdējā saruna ar tēvu Mihailu Jaunajā Valaāmā bija pati dziļākā un pamācošākā. Tēvam Mihailam toreiz bija jau pāri 80, taču viņš bija jauns gan sirds, gan prāta ziņā. Es sēdēju pie viņa cellē. Tas notika augustā. Bija silts vakars. Saule rietēja otrpus ezera, aiz bezgalīgajiem mežiem. Bija dziļš klusums, kā Levitāna gleznā “Mūžīgais miers”.

- Sakiet, Mihaila tēv, kādi ir garīgās dzīves galvenie posmi?

- Nu, redz, tā, kā tev Arkādija tēvs skaidroja Pečoru klosterī. Neviena nav izglābies bez pazemības. Atceries, ka līdz mūža galam tu kritīsi grēkos, smagos vai vieglos, niknosies, lielīsies, melosi, ļausies godkārei, darīsi citiem pāri, skoposies. Tieši šī apziņa turēs tevi pazemībā. Ar ko lai lepojas, ja katru dienu tu grēko un aizskar tuvāko. Taču katram grēkam ir grēksūdze. Esi grēkojies, tūlīt nožēlo grēku, atkal esi grēkojis – atkal nožēlo, un tā līdz galam. Tā darīdams nekad nekritīsi izmisumā, bet gan pamazām nonāksi pie iekšējā miera un kārtības. Tādēļ jāuzmana iedomas. Tās mēdz būt labas, vienaldzīgas un sliktas. Pēdējās nekad nepieņem. Tiklīdz domās parādās ļauna piedāvājums, atcērt to uzreiz ar Jēzus lūgšanu. Bet, ja sāksi to aplūkot, tad tā tev pielips un tu par to ieinteresēsies. Tā tevi iekārdinās un tu tai piekritīsi un sāksi domāt, kā lai to piepilda, un pēc tam to piepildīsi rīcībā – un še tev grēks.

Taču ir tādi nodomi, kas izliekas nevainīgi, bet noved pie lieliem kārdinājumiem un smagiem grēkiem. Man stāstīja, ka Ufas sieviešu klosterī bijusi kāda gaišredzīga veca mūķene, bet par biktstēvu tajā klosterī bijis ļoti labs priesteris, ap sešdesmit gadu vecs atraitnis. Reiz, gulēt iedams, viņš atcerējās, kā trīsdesmit gadus atpakaļ, kad viņa sieva un bērni vēl bija dzīvi, viņš lika bērnus gulēt. Un aizmīnājās. Pēc tam atcerējās sievu, un, domu pavediens aizritinājās, un novirzījās kur neklājas. Kārdinājums bija tāds, ka viņš pavadīja visu nakti lūgšanās un ceļu locīšanā. Bet no rīta pieredzējusi mūķene viņu izsauca pie sevis un jautāja: Kas tāds ar Jums, batjuška, bija noticis? Nešķīstie spēki ap jums bija saskrējuši kā mušas. Biktstēvs vaļsirdīgi atzinās: redz, kur mūs var novest domas, kas no sākuma izliekas labas. Psihiatri runā par psihoanalīzi un vēl visu ko, taču kur, nu, mums visās šais lietās tikt skaidrībā, kas labs un kas nav. Un tāpēc nemitīgi sauc to Kungu: “Kungs, Jēzu Kristu, Dievs Dēls, apžēlojies par mani grēcīgo”. Apustuļa Pāvila vēstījumos ir teikts, ka tas, kas apliecina Kristu esam Dieva Dēlu, un sauks uz Viņu nemitīgi, - tas tiks glābts. Tu, Serjožeņka, vingrinies, cik vari, Jēzus lūgšanā, un pamazām nomierinies, bet par zīmi tev būs dziļš dvēseles miers, nesatricināms mierīgums.

- Un, kas notiek tālāk, Mihaila tēvs, es jautāju starecam.

- Lūk, kas. Ir divu viedu klusēšanas: Pirmais veids – nerunāšana. Arī tas nav slikts, vismaz citus nekārdini un neapvaino. Taču ar to nepietiek. Tuksneša tēvi sacīja, ka vientuļnieks, kas sēž savā alā un nevienu neredz, līdzinās tomēr indīgai čūskai, kas mīt savā midzenī un ir pilna ar nāvīgu indi, jo viņš atceras pārestības, kas viņam kādreiz nodarītas, un dusmojas. Otrs klusēšanas veids – tā ir iekšēja klusēšana. Tie paši Tēvi par to ir sacījuši: ir stareci, kas runā no rīta līdz vakaram, pastāvīgi piekoptami klusēšanu, jo nesaka neko, kas nebūtu derīgs

cieti un viņiem pašiem. Tā arī ir iekšēja klusēšana. To centies panākt, Serjoženka. Bet, kad panāksi un beigsi tiesāt citus, tad piecelies un pateicies Tam Kungam, Kurš parādījis tev tik lielu labestību. Tad tu neesi vairs tālu no sirds šķīstības. Bet zini, ka tikai sirdsšķīstie var ieraudzīt Dievu. Citiem, jāteic, mēdz būt citāds ceļš, svētīgo asaru ceļš. Šīs nav tās asaras, kas mēdz būt visiem, kad viņu sirdi aizkustina tuvinieku zaudēšana, grāmatu lasīšana, kaut kāda stāstījuma klausīšanās un citas lietas. Svētīgas asaras tek kā strauti, un tas mēdz būt divus- trīs gadus nepārtraukti. Ar šīm asarām kā ar uguni tiek sadedzināts viss nešķīstais dvēselē un tā iegūst lielu mieru un redz Dievu.

- Mihaila tēv, bet ko nozīmē "ieraudzīt Dievu"? Tā ir metafora vai kas?

Tēvs Mihails paskatījās uz mani pētoši un iegrima domās: - Protams, "Dievu neviens nekad nav redzējis. Vienpiedzimušais Dēls, kas ir pie Tēva krūts, Tas mums to darījis zināmu" (Jāņ. 1,18). Vēl teikts: "Ķerubi un seravi, kas stāv Dieva priekšā, sejas aizsedz". Dievu, Dieva būtību, mēs ne tikai redzēt, bet arī aptvert nevaram. Bet mēs varam redzēt Dieva godību, ne rokām darināto un neizsakāmo Tabora kalna gaismu, ko kalnā redzēja trīs izredzētie Apustuļi. Tieši šo gaismu redzēja Motovilovs, kad sarunājās ar Sirdsskaidro Serafimu. Tā arī ir Svētā Gara nojausma, spēkā atnākuši Dieva valstība. Tādu pašu ir redzējis arī Arhibīskaps Aiz-Donas Tihons, vēl pirms kļuva par bīskapu. Redzēt to bija tas gods arī Klosters priekšniekam Antonijam Putilovam no Maljaroslavļas, vēl jauneklīms esot. Es nemaz nerunāju par Sirdsskaidrā Simeona, Jaunā Dievvārdumācītāja redzējumiem. Tādu godu redzēt šo gaismu izpelnās ļoti nedaudzi.

- Sakiet, batjuška, vai tagad ir tādu pašuzpurēšanās cīnītāji, kuri būtu redzējuši šo nepieejamo gaismu?

- Un kāpēc gan ne? Tādi cīnītāji, jādomā ir. Tikai kāpēc par to jāizprašā. Ja jau ticī, ka šī gaisma parādās, kādēļ tev jāzina vairāk? Svētīgi, kas nav redzējuši, bet tic. Motovilovam tika dots redzēt šo gaismu, kā "pārlicināšanu".

- Un, kas tas ir, mācītāj, Mihaila tēv?

- Nu, lūk, stāstījumā par Sibīrijas Vecajo Danielu Aginski, kuru dziļi cienīja Sirdsskaidrais Sārovas Serafims, teikts sekojošais: "Kāda bagāta sibīriete, kurai garīgais tēvs bija starecs Daniels, nolēma iestāties klosterī, apbraukāja ne mazums klosteru Krievijā un Sibīrijā un aizvien vēl nezināja, kuru lai izvēlas. Viņa aizbrauca pie Daniela tēva un lūdza viņu norādīt, kur lai iestājas. Bet viņš tai atbild: "Ja es tev norādīšu kādu, un tev nepatiks, tu pēc tam sacīsi: es te nekad nebūtu iestājusies, bet, redz, starecs teica. Gan uz mani piktosies, gan pati būsi neapmierināta. Bet tu vēl aizvien turpini meklēt, un, kad atradīsi to, kas vajadzīgs, tad sirds tevī uzgavilēs, un tas tev būs par pārlicinājumu."

Tā arī notika, kad šī sibīriete iegāja Irkutskas Sieviešu klosterī. Sirds viņā uzgavilēja, un viņa tur palika, un vēlāk kļuva par klosters priekšnieci Suzannu".

- Tavs aicinājums, Serjoženka, ir tas pats, kā Sirdsskaidrais Serafims teica Nadejevas klosters priekšniekam Tihonom: "Sēj labi vārdu, kur pagādās, ceļa malā, ērkšķos, uz akmeņiem, labā zemē. Šis

tas uzdīgs un atnesīs augļus, un pat simtkārtīgus”. Un jācenšas sasniegt gara klusumu, jo nemierpilnā dvēselē nekas labs nevar būt. Bet, kas aprimsi, paliksi gudrs, tad daudz ko izdarīsi. Es tev esmu teicis par iekšējo klusēšanu – tā arī ir īstā ieslēgšanās un vientulība, bet Jēzus lūgšana tev palīdzēs visās lietās, jo tā veic nepārtrauktu kalpošanu Dievam pašā sirdī, kur arī, pareizi saprasta, atrodas Dieva Valstība.

9. Vecmāmiņa Marija Nikolajevna Čornoje. Nižgorodas guberņa

Mana māte nomira 1918. gada jūlijā, Padomju Revolūcijas otrajā gadā, savā dzimtenē Čornojā, un ir apglabāta Baluņinu dzimtas kapličā Žeļņikā. Manai mātei bija 40 gadu, kad viņa nomira; septiņus gadus viņa bija slima, no sākuma ar tuberkulozi, bet tikai to apārstēja, tad ar sirdi. Manas mātes traģēdija bija tā, ka viņai – bagātai un skaistai sievietei, tā vietā, lai baudītu dzīves labumus, bija jāslimo un jācieš. Viņa bija gaužām reliģioza sieviete, ievēroja gavēņus, lūdza Dievu pēc vecajiem rituāliem, pieturēdamās pie vienticībniekiem. Viņai man ir jāpateicas par stingriem pamatiem ticībā.

Vecmāmiņai Marijai Nikolajevnai Boluņinai, 1919. bija jau pāri par sešdesmit gadiem. Viņa bija majestātiska, valdonīga un skarba, taču patiesīga, taisnīga, reliģioza, tāpat kā mana māte. Pirmajos laulības gados viņas dzīve nebija viegla – viņa bija mana vectēva otrā sieva, taču vēlāk visu saņēma savās rokās: vīru, bērnus, lielo īpašumu utt.

Reiz vakarā, drīz pēc manas mātes nāves, es sēdēju manas vecmāmiņas lieliskajā nama balkonā ar brīnišķīgu skatu uz plato ūdeņiem bagāto Oku un uz tālo, kalnaino krastu.

- Tu skumsti, Serjoža, teica vecmāmiņa, pienākdama pie manis. Vajag nevis skumt, bet priecāties.

- Kāpēc, vecmāmiņ?

- Tava māte, nelaiķe Lida, tagad ir tur, kur nav ne slimības, ne bēdu, ne nopūšanās. Viņa nomira kā kristīgam cilvēkam pieklājas, klusi un bez ciešanām, un ir apglabāta blakus tavam tēvam. Viņas, kā sievas un mātes, dzīve bija priekšzīmīga. Tagad viss ir labi. Tas Kungs ir aicinājis tieši tad, kad vajag. Tuvojas grūti kara un juku laiki: viņai būtu vēl vairāk jāmokās. Pie Dieva nav kā pie mums: Viņa ceļi nav izdibināmi un vienmēr uz labu. Ar gadiem to ir vieglāk saprast. Kad man bija septiņpadsmit, tavos gados, es ar māti braucu uz Kerženas mūku apmetnēm uz manas radnieces un draudzenes Ļenočkas iesvētīšanu mūķeņu kārtā. Kā tagad atveros to dienu. Tas bija pēc Pashas. Brīnišķīgā pavasara diena. Zilajās debesīs slīdēja balti mākoņi, balti bērziņi stāvēja celiņa malās, bet visapkārt – Keženas mūžameži, iemītnieču būdiņas, dārziņi, un viss pilns saules gaismas, taču nevis spilgtas, bet tā kā Ņesterova gleznā “Lielā mūku iesvētīšana”. Tāpat kā gleznā, gāja procesija – priekšā iesvētāmā, skaista un klusa, ar novicēm, un pēc tam melnas vecās mūķenes. Tava vecvecmāte, tava vecvectēva, un man tēva, Pāveta Ņesteroviča māsa Anfisa toreiz bija klostera priekšniece. Un man tobrīd bija tik labi, ka es domāju – kaut arī es tā paliktu klusumā un lūgšanās. Taču Tas Kungs man bija lēmis apprecēties ar bargu un piekasīgu atraitni ar maziem bērniem. Un man nācās daudz ko pārdzīvot. Svētīdama mani doties laulībā, mana nelaiķa māmiņa man teica: “Mašeņka, redzi, tu aizej pie bagāta atraitņa ar maziem bērniem, bet tev pašai vēl nav ne deviņpadsmit gadu. Tev nāksies daudz ko pārdzīvot, taču esi uzticīga pienākumam un atceries, ka pacietība un darbs visu pieveic.” tā arī notika. Un nekad es neesmu nožēlojusi to, kas varētu būt. Un tev arī neiesaku. Atceries Rakstu vārdus: “Esi uzticīgs līdz nāvei, tad Es tev došu dzīvības kroni” (Atkl. 2,10). Lūk, ziņo, ka Jekaterinburgā nošāvuši Valdnieku Imperatoru Nikolaju Aleksandrovišu, pie tam vēl ar visu ģimeni un tuviniekiem. Tāda ļaundarbība Krievzemē nav bijusi kopš Juku Laikiem, kas turpinājās, kamēr nomira visi šie slepkavas un nodevēji, kuri iznīcināja paši

sevi. Arī tagad tā būs. Tev pēc visa būtu jābūt ļoti bagātam cilvēkam, jādzīvo pārticībā un pagodinājumos, un to visu Revolūcija, bet, pareizāk sakot Dievs Tas Kungs – visu atņem. Taču nežēlo, par to tev tiek dota milzīga garīga barība, tevi vairs nesaista īpašumi, darīšanas, rūpnīcas.

- Un ko Jūs, vecmāmiņa, man ieteiktu, ja Revolūcija arī turpmāk liesmos un viss tiks pazaudēts?

- Tak jau, ka es tev teicu: dzīvo pēc sirdsapziņas un nekad nerīkojies pretrunā ar to karjeras vai ienākumu dēļ. Tie, kas tā rīkojas, saņem pelnīto paši sevī, būdami saērcināti, norūpējušies par mantu un pagodinājumiem, pakļauti intrigām, pazemojumiem, skaudībai pret tiem, kuri panākuši vairāk. Bet, ja kāds iekrīt noziegumā, tad mēdz būt vēl sliktāk. Patiesi, cilvēks pļaus to, ko būs sējis. Kas būs sējis labi, tas labo arī pļaus, bet, ja ļauno, tad ļauno. Nāk bezdievīgi laiki, bet tu neskaties uz citiem, turies pie ticības, un nebūsi apkaunots. Lūdz Dievu, tā kā klostera priekšniece Anfisa to darīja: stāv kā svece un klanās līdz zemei, bet viņai bija krietni pāri par septiņdesmit gadiem. Un viņa nomira pāri deviņdesmit, krietnā vecumā, bez kurluma, akluma un paralīzēm, vienkārši aizmīga un aizgāja aizsaulē ar taisniem darbiem. Kaut gan, būtība nav ceļu locīšanā, bet šķīstā sirdī un neapkaunotā sirdsapziņā. Es biju Sārovā Sirdsskaidrā Serafimogodā celšanas laikā, redzēju viņa nomaļo celli un akmeni, uz kura viņš lūdz Dievu. Liels bija starecs, un sasniedza lielas lietas, jo daudz bija darījis Jēzus lūgšanā.

- Sakiet, vecmāmiņ, vai laicīgā pasaulē arī to dara?

- Gadās, es vienu esmu satikusi, vairāk starp tirgotājiem, bet muižnieki, tie jau, nu, gaužām aizgājuši no ticības, kaut gan arī tur sastopami ticīgi cilvēki. Bija, piemēram, bagāts tirgotājs Sibīrjakovs, kurš bija ziedojis Andreja klosterim Afona kalnā un tur pieņēma mūka kārtu. Optinas arhimandrīts Mozus Putilovs arī bija no tirgotājiem, un, vēl laicīgs būdams, nodarbojās ar Jēzus lūgšanu, Orlovas Nemitovs un citi. Un arī pie mums Nižņijā bija. Vienu es labi pazinu, kad tikko biju apprecējusies. Man bija kādi divdesmit gadu, bet viņam pāri piecdesmit. Viņš bija tirgotājs, miljonāra trešais dēls, un tēvs viņu svētīja mūka dzīvei. Viņš gāja pēc padoma pie tagad mirušā Ambrozija tēva uz Optinu, bet tas, kā jau vienmēr, atbild ar pieteiciem: tu zini, kas skarbs, tam Sārovā darbs, kas spītīgs, tas Valaāmā cītīgs (Kto surov, tam ir Sarvo, kto uprjam, tomu i Valaam). Skarbumu es tevī neesmu nomanījis, bet neatlaidības tev daudz. Tu esi sīksts cilvēks. Un tāpēc dodies uz Valaāmu, tur tev visu iemācīs. Viņš arī aizgāja, un sabija tur vairākus gadus; viņam jau mantija tuvojās, bet te abi vecākie brāļi nomira, atstājuši mazus bērnus, un tēvs savārga. Starces viņu svētīja atgriezties laicīgajā pasaulē, tikai nepamest Jēzus lūgšanu. Valaāmietis labi vadīja tirgotāja darbus, un viss tīri cienīgi, nemānot un neapspiežot šos mazos. Bet, kad brāļu bērni paaugās, tad viņš nodeva tiem veikala lietas, un pats pieņēma mūka kārtu attālā Sibīrijas klosterī un tur uzcēla sev nomaļo celli, un nomira krietni pāri astoņdesmit gadiem. Kad viņš vēl dzīvoja laicīgajā pasaulē, nelaiķe māmuļa man sacīja, ka viņu stipri velkot atpakaļ mūku dzīvē. Tā jau tam arī jābūt. Šai, laicīgajā pasaulē, viss ir pārejošs.

10. Pečengas shiigumens Jānis Jaunā Valaāma.

Reiz augustā mēs sēdējām ar shiigumenu Jānu Jaunās Valaāmas dārzā un runājām. Diena bija silta un saulaina, bet jau bija jaušama rudens tuvošanās. Dzidrs gaiss, asas ēnas. Kluss rīts laistījās zeltainajos saules staros.

- Sakiet, Jāņa tēv, par novirzīšanos Jēzus lūgšanā. Vai tādas mēdz būt, vai nē?

- Ka lai nebūtu? Nelabais visur piesitas. Ja laicīgajam kārdināšanai pielikts viens dēmons, tad mūkam divi, bet darītājam arī visi trīs. Vai jūs esat lasījis “Krājumu par Jēzus lūgšanu” un “Pārrunas par Jēzus lūgšanu”, ko laidis klajā klostera priekšnieks Haritons?

- Esmu lasījis.

- Arī tur par to teikts diezgan daudz, bet būtībā ir tā, ka Jēzus lūgšanas laikā jābūt dziļi pazemīgam un nelolot iedomas. Kādēļ mēs skaitām Jēzus lūgšanu? Lai pastāvīgi atcerētos To Kungu, un, nožēlodami grēkus, nonāktu pie garīgas nomierināšanās, iekšējas klusēšanas un mīlestības uz tuvāko un pie taisnības – tad mēs dzīvojam Dievā, Kas ir mīlestība. Taču cilvēki, kuri skatās uz šo lūgšanu kā uz kādu maģiju, kas viņiem sagādās domu lasīšanu, gaišredzību, brīnumdarītāja un dziedināšanas spējas un tamlīdzīgi. Tāda pieeja lūgšanai ir pavisam grēcīga. Tie, kas tā dara, ir pavedināti no ļauniem gariem, kuri tiem iedod no sevis zināmu varu, lai tos pavisam pazudinātu, uz viesiem laikiem. Lūk, es biju klostera priekšnieks Pečengā. Tas ir ļoti tālu, Ledus okeāna krastos. Vasarā saule trīs mēnešus nenoriet, bet ziemā trīs mēnešus ilga nakts. Un varena vientulība. Vētrains okeāns un neapdzīvota, vientuļi bēdīga tundra visapkārt. Tādos apstākļos gadās, ka kvēli lūgdami Dievu, daudzi mūki samaitājas un sāk dzirdēt balsis un redzēt parādības un tamlīdzīgi. Viens tāds cellē sāka dzirdēt itin kā eņģeļu balsis, kas viņa iegalvoja, ka viņš ir sasniedzis brīnumainus augstumus un spēj darīt brīnumus, un pat kā Pestītājs staigāt pa ūdeņiem. Šis balsis pierunāja nabagu pārbaudīt sevi rīcībā, noiet pa plānu ledu, it kā viņš būtu bez svara. Viņš arī gāja un iekrita ūdenī – un kaut gan viņš kļiedza, un viņu izvilka, tomēr aukstā ūdens dēļ saslima un drīzumā nomira, grēkus nožēlojis. Tas ir ārkārtējs gadījums, bet citus ļaunais gars citādi tramda. Lūdzot Dievu un redzot sevī zināmu garīgu progresu, viņi sāk ar to plātīties un visus pārējos uzskatīt esam zemākus par sevi un nevienīgus, bet sevī saskatīt izredzēto Dieva trauku. Tādi lūdzēji parasti visus nosoda, viegli aizkaitināmi, dzirdot pārmetumus, vienmēr kaut kādā neskaidra nemiera pilni. Kaut arī Apustuļa Pāvila vēstulē ir teikts, ka katrs, kas piesauks Jēzu Kristu un apliecinās Viņu par Dieva Dēlu tiks izglābts, taču Pats Pestītājs mūs pamāca, ka “ne ikkatrs, kas uz Mani saka: Kungs! Kungs! Ieies Debesu Valstībā, bet tas, kas dara Mana Debesu Tēva prātu” (Mat. 7,21). Taču šie cilvēki, kaut arī sauc, tomēr viņu sirdis stāv tālu no Tā Kunga. Tātad, lūgšana vēl jāpapildina ar baušļu pildīšanu, jo ticība bez darbiem ir nedzīva, un ar darbiem ticība sasniedz pilnību.

- Kā lai zina, shiigumena tēv, pie kā lai griežas pēc padoma?

- Meklē sev klusu, labestīgu, lēnprātīgu starecu, kas dzīvo ar mierīgu sirdsapziņu un iekšēju klusēšanu, tātad nevienu netiesā. Bet no

tiem, kas visus tiesā, ar visu ir neapmierināti, pie tam vēl mantrausīgi – no tiem laidies, jo ar tiem vēl pats samaitāsies. Un atceries arī to, ka ar starecu var dzīvot līdz zināmam laikam, bet kad esi iemācījies lūgšanas darbu un nodomu uzmanīšanu, tad kamdēļ tev vēl starecs? Nedrīkst visu laiku būt bērnam, ar gadiem pašam par visu vajadzēs atbildēt. Arī tu pats vari kļūt par starecu, kas pienāks laiks.

- Tas ir kā?

- Ļoti vienkārši. Starecs ir cilvēks ar bagātu garīgu pieredzi un gudrību, un lielu mīlestību pret cilvēkiem. Par stareciem ir bijuši arī parasti mūki, kā augsti pieminamais Zosima Verhovskis, pēc kura Dostojevskis sarakstījis savu starecu Zosimu, un nebūt ne pēc arhibīskapa Tihona vai Ambrozija tēva. Izlasīsi stareca Zosima dzīves apraktu, pats redzēsi. Tādi paši bija: starecs Turinas Vasilisks, Moldāvijas Jānis, shihierodiakons Melhisedeks, ļoti godājams starecs, kurš nodzīvoja līdz 125 gadiem, starecs Aginskas Daniels, liels censonis un mācījās Sibīrijā, un arī vēl Birskas Kuzma – bija vienkārši laicīgie un priesteri, bet arī mūki un bīskapi, turklāt no visgudrākajiem. Un vai tad nav starecs, pie tam kāds, “Ceļinieku stāstu” autors? Optinas priesteris Ambrozija sarakstē es atradu, ka viņš bijis no Orlas zemniekiem, bet tā kā manuskripts bija atrasts Afona kalnā, Svētā Panteleimona klosterī, tad droši vien tur ir arī šī manuskripta oriģināks. Šis Ceļinieks, atgriezdamies no Svētās Zemes mājup, uz Krieviju, iebrauca Afonā, kā darīja daudzi svētceļnieki un izstāstīja vecajam Hieroshimūkam Jerofimam Solomencovam savus gājumus, bet tas licis pierakstīt, vai Ceļinieks pats pierakstījis, bet varbūt Afonā arī palika. Kā lai to zina?

- Vai svētceļošana ir upurdarbs, Jāņa tēv?

- Un kāds vēl, vientiesība ir augstāka, jo tā ir grūtāka. Tikai vientiešot nav atļauts, ja nu vienīgi ļoti nedaudziem, pēc dižu starecu svētības. Mēs pat nieku nevaram panest, kur, nu, ielaisties uz ko lielu. Lūk, par Optinas starecu Leonīdu stāsta tādu notikumu. Kāds mūks viņam uzplijās ar lūgumiem svētīt uz važu nēsāšanu, bet starecs atbildēja: “Kamdēļ tev važas? Mūku dzīve pati ir smagas važas, ja visu dara kā nākas”. Taču mūks visu laiku diedelēja. Beidzot starecs svētīja, un izsauca pie sevis mūku kalēju un teica viņam: “Rīt pie tevis atnāks mūks lūgt, lai tu viņam izkaltu važas, bet tu saki: - “Kamdēļ tev važas?” – Un kārtīgu pļauku. Nākošajā dienā pie viņa atskrien saniknots mūks un skaidro, ko viņš lūdzis kalējam izgatavot viņam važas, bet tas tā vietā iedevis pa ausi. “Nu, lūk,” teica starecs, “tu vienu plīki neesi pacietis, bet skrēji sūdzēties. Vai tad tu, nu, važas varēsi nēsāt? Tā, redzi, pāri galvai nevajag lekt.””

- Tēvs Mihails man saka: sēj, brāl, labo vārdu visur, gan ērkšķos, gan ceļa malā, gan uz akmens, viss var būt, kaut kas arī uzdīgs un atnesīs augļus, pat simtkārtīgi. Ko Jūs domājat, shiigumena tēv?

- Nu, ja jau tēvs Mihails teica, tad jāklausa. Sēj labo vārdu visur, tad arī svētceļosi kā tas Ceļinieks. Tas, brāli, nav mazais upurdarbs.

- Bet vai es varēšu izturēt, batjuška?

- Ar ticību varēsi, jo ir teikts: “Es visu spēju Tajā, Kas man dod spēku, proti, Kristū” (Filip. 4,13). Tad nu ķeries pie Jēzus lūgšanas, tā tevi arī izvedīs.

11. tēvs Misails Panteleimona klosteris Afona kalnā

Ar Misaila tēvu es satikos Afona kalnā 1951. gadā, kad viņš bija viesnīcnieks svētā Panteleimona klosterī. Viņš bija gara auguma, taisns, pie pilna prāta un skaidras atmiņas, labdabīgs un laipns. Viņš ieradās Afonā 1896. gadā un labprāt stāstīja kā pa ceļam uz Afonu braucis caur Maksavu, ko gatavoja imperatora Nikolaja II kronēšanai, valdnieka, kuru viņš cienīja vēl vairāk nekā starecs Mihails.

Reiz es sēdēju savā lieliskajā istabā, arhondarikā, ar imperatora Aleksandra II un viņa kundzes un Maskavas metropolīta Filareta portretiem pie sienām. Logi un durvis uz balkoniņa, pa kura stabiem vijās ziedošās glicīnijas, bija plaši atvērti. Lejā bija redzamas klostera ēkas un baznīcas, dārzi, kalni un zilas debesis, starojošas spilgtā rīta gaismā. Es sēdēju pie loga un aplūkoju klostera ārkārtīgi bagātajā bibliotēkā manis atrasto “Ceļinieka vaļsirdīgo stāstu” manuskriptu, uzrakstītu lieliskā rokrakstā un pieņemtu nodaļā daudz agrāk par drukāto stāstu iznākšanu. Manā priekšā neapšaubāmi bija oriģināls, pēc kura Kazaņas Čeremiskas klostera arhimandrīts izdeva grāmatu. Mani ieinteresēja tas fakts, ka, salīdzinot manuskriptu un grāmatu, pēdējā bija izlaistas ne tikai veselās slejas, bet arī divi ļoti gari stāsti.

Pie durvīm piekļāvēja, un istabā ienāca tēvs Misails.

- Es pateicu Vasīlijam, lai viņš Jums atnes tēju ar maizi un ievārījumu, iestiprināties.

- Jūs par mani tik ļoti rūpējaties, Misaila tēv, ka man pat neērti.

- Kā tad lai nerūpējas? Jūs esat rets viesis. Krievu cilvēki tagad reti brauc šurp pie mums, ne tā kā vecos laikos. Kad vēl kāds ielūkosies? Vairāk jau dažādi ārzemnieki, protestanti un katoļi, bet visbiežāk vienkārši ziņkārīgie, bez jebkādas ticības, vienkārši pablenzt. Dzīvo, staigā no klostera uz klosteri. Visu viņiem izrādi. Nākas cilvēku tam turēt. Bet jūs te nodarbojaties ar kaut kādu manuskriptu? Re, cik skaisti uzrakstīts, pie tam krieviski.

- Ziniet, tēv Misail, tas ir “Ceļinieka Vaļsirdīgo stāstu” oriģināls. Neapšaubāmi, Ceļinieks bija Afona kalnā un pierakstīja savus piedzīvojumus toreizējam biktstēvam, hieromūkam Hieronīmama (Jeronimam) Solomencevam. Bet, kad Kazaņas arhimandrīts izdeva šo manuskriptu grāmatā, viņš ne mazumu no tās izlaida: veselus divus lielus stāstus, starp citu.

- Re, kā. Un kāpēc tad viņš tos izlaida?

- Sīki izlaidumi ir saprotami. Tur Ceļinieks pauž bargu attieksmi pret teologiem – akadēmiķiem, no kuriem nāca arhiereji. Tāda brīvdomība varēja nepatikt Hierarhijai, bet nonākt ar to sarežģījamos Kazaņas arhimandrīts negribēja. Ceļinieks asi kritizēja savu laiku nodzīvojušo sholastiku, ko toreiz pasniedza. Bet divus stāstus arhiandrīts izlaida acīmredzot tāpēc, ka domāja, ka tie var samulsināt lasītājus no mūku kārtas. Manuskriptu taču rakstīja laicīgs cilvēks biktstēvam.

- Kas tad teikts šajos stāstos?

- Pirmajā, kura sākums ir grāmatā, stāstīts kā Ceļinieks nakšņoja aizdomīgā iebraucamā vietā un kā pamodās, kad zirgu trijjūgs ar piedzērušos važoni uzdrāzās mājai un saplēsa logu, zem kura viņš gulēja. Bet manuskriptā teikts, ka tad, kad Ceļinieks nolikās gulēt, pie viņa atnāca sieviete no tās pašas iebraucamās vietas ar Potifara sievas nolūkiem un sāka viņam pieglausties, kas viņā uzbudināja iekāri, un viņa parastā pašplūstošā lūgšanā apstājās. Ceļinieks droši vien būt kritis grēkā, ja nebūtu šī trijjūga. Sieviete no šī satricinājuma stipri saslima, taču Ceļinieka lūgšanu dēļ tika dziedināta...

- Jā, liela lieta ir Jēzus lūgšana, Sergej Nikolajevič, atzīmēja tēvs Misails patiešām glābj no nāves apkaunojuma. Bet tā ir taisnība; kad ceļas netiklības kaislība, tad pašplūstošā Jēzus lūgšana izbeidzas. Tad vajadzīga piepūle.

- Bet precētie cilvēki ar šo lūgšanu gandrīz nav nodarbojušies. Tā tas tā sanāk? – jautāju es.

- Salīdzinājāt! Viena lieta likumīga, svētīga laulība, bet cita – netikla iekāre, kas radās Ceļiniekam pret svešu sievieti. Te ir netiklība, vai turklāt, vēl laulības pārkāpšana. Dabiski, tēvs arhimandriņš nodomāja, ka tas, kurš lietas neizprot pareizi, var krist kārdināšanā. Bet vai Jūs ziniet, kas notiek ar to, ja tiek kārdināti “šie mazie”? labāk tam cilvēkam būtu, ja viņš nebūtu piedzimis. Velns ir viltīgs. Tas mums uzmācās, ja ne tā, tad citādi (burtiski – ja ne mazgājot, tad rullējot), un var mūs ar to pašu dožo lūgšanu nomaitāt, ja mums nav pazemības. Sapratāt? Es atnācu šurp sen, sen, 1896. gada. Esmu redzējis gan tēvu Stratoniku, par kuru sajūsminājās tēvs Siluāns, par kuru rakstīja tēvs Sofronijs, un pat tēvs Hilarions, kurš sarakstīja “Kaukāza kalnos”. Viņš tur meklēja pestīšanu kā vientuļnieks (eremīts). Laba grāmata; jau iznākuši divi izdevumi, cenzūra tos arī laidusi cauri. Tēvs Hilarions nav akadēmiķis, varbūt kaut kur arī ir neskaidri izteicies, taču ticība bija pareiza. Šī grāmatiņa pagadījās diviem mācītiem muižniecīņiem, tēvam Antinijam Bulatovičam, no Andreja klostera un tēvam Aleksijam Kirejevskim no mūsu klostera, un viņi sāka strīdēties. Vienam grāmatiņa ir gudrības un taisnuma kalngals, bet otram pilna ķecerību. Ar saviem strīdiem viņi ievada kārdināšanā daudzus vienkāršus mūkus un sākās jandāliņš. Nācās simtiem krievu mūku izraidīt no Afona, un te vēl karš – sākās krievu Afona noriets. Un līdz kam tagad ir nonākuši? Palikuši tikai veči, jaunatnes nekādas. Ja tēvs Antonijs un Aleksejs nodarbotos ar Jēzus lūgšanu kā nākas, sirds pazemībā, tad nesataisītu šo traci. Kad nu te par lūgšanu, kad viens otru apsaukā ar pēdējiem vārdiem? Tas, kurš ir lepns, neieciētīgs, valdonīgs, tādām nodarboties ar Jēzus lūgšanu neklājas, jo lūgdams, viņš visu laiku grēko un nenožēlo grēkus. Tad šī lūgšana viņam ir par nosodījumu.

- Bet kā lai pazīst, tēv Misail, cilvēku, kurš pareizi dara pasākto?

- Viņu ir ļoti vienkārši pazīt. Viņš nevienu netiesā. Par Optinas arhimandriņu Isākiju stāstīja, ka tad, kad pie viņa nākuši mūki sūdzēties viens par otru, viņš tos uzmanīgi uz klausīja, teikdams: “Vai tu, re, kādu vārdu teica, un vēl iesita – nav labi, tādas lietas nevajag pieļaut”, un nobeidza vienmēr tā: “Bet, nu, ej, tēv, pie pāridarītāja, un palūdz viņam piedošanu”. “Bet viņš taču mani nolamāja un vēl iesita!” – “Kristus ir sacījis: “Ja tev kāds iesit pa vaigu, griez viņam otru”, bet tu viņam gribi žokli salauzt. Viņš taču tev par velti pāri nebūtu darījis. Bet tu, redzi, līdz kam esi cilvēku novedis, ej, lūdz piedošanu”. Tēvs Isākijs nevienu netiesāja, bet tēvi Antonijs un Aleksejs rīkojās citādi un beidza slikti. Esi vienmēr mierā, Sergij, un izglābsies.

12. Sergej Mironovičs Pauls. Jurjeva

Ar Sergeju Mironoviču Paulu es iepazīnos Jurjevā, igauņiski – Tartu, Igaunijā, 1924. gadā. Viņš bija M.A. Paula, Estlandes vicegubernatora, šajā postenī pirmā igauņa vecākais dēls. M.A. Pauls beidza Sankt-Pēterburgas Garīgo Akadēmiju, kur viņš bija viens no arhimandrīta Antonija Hrapovica, vēlāk Kijevas mitropolita, mīļākajiem mācekļiem. Drīz pēc Akadēmijas beigšanas Pauls pārgāja civildienestā un, ātri kāpdams pa amata kāpnēm, tika iecelts par Estlandes vicegubernatoru; šajā viņš amatā arī nomira, pie paša visspožākās karjeras sliekšņa. Sergejs Mironovičs pēc vidējās izglītības beigšanas iestājās Universitātē, bet pēc tam, tā kā bija kara laiks, Karaskolā, kuru beidza kā virsnieks. Sergejs Mironovičs cīnījās pirmajā pasaules karā; pēc tam pilsoņu karā, kur viņš Ledus pārgājienā dabūja briesmīgu ievainojumu: lode, iegājusi kreisajā acī, izgāja pa labo ausi. Sergejs Mironovičs kļuva neredzīgs ar vienu aci un nedzirdīgs ar vienu ausi. Dažas smadzeņu daļas bija skartas, un viņš bija spiests ik pēc trim gadiem pakļauties smadzeņu operācijām. Tas viss viņu nemaz nenocietināja un nepadarīja ļaunu. Sergej Mironovičs vienmēr bija līdzsvarots, laipns un nekad nevienu netiesāja. Bez viņa es pazinu vēl tikai vienu cilvēku ar tādu pašu īpašību, nelaiķi Kenterberijas arhibīskapu Viljamu Tomilu. Atgriezies Igaunijā, Sergejs Mironovičs spīdoši pabeidza Jurjevas Universitāti; un viņam vajadzēja palikt, lai sagatavotos par profesoru ķīmijas katedrai. Tā vietā viņš aizgāja uz Pleskavas Pečoru klosteri par novicu (iesācēju mūku, mācekli).

Sergejam Mironovičam piemita kaut kas no kņaza Miškina no Dostojevskas “IDIOTA”, un vēl vairāk no Aļošas Karamazova. Tāpat kā pēdējais, viņš nekad nerūpējās par to, ko ēst un ko dzert, un ko vilkt mugurā. Viss kaut kā nokārtojās uz labu. Par karjeru nekad nedomāja, bija vienkāršs, kaut gan augsti izglītots un daudz lasījis. Visu, kas viņam bija, izdālāja. Pleskavas Pečoru klosterī viņš atradās apmēram trīs gadus, taču mūku kārtu nepieņēma, bet, tāpat kā Aļoša Karamazovs, atgriezās laicīgajā pasaulē, kā Dostojevskas romānā, klausīdams padomam, ko deva viņam starecs, priesteris Vasians, kurš nomira kā shimas priesteris – mūks (hieroshimūks) Simeons piecdesmito gadu beigās, augustā, 93 gadu vecumā. “Sergej Mironovič”, teica viņam tēvs Vasians, “ej pasaulē; tur tādi cilvēki daudz vairāk vajadzīgi, nekā šeit. Māci ar paša dzīves paraugu, bet nāks laiks, tu atgriezīsies, ja Tas Kungs svētīs.” Iznācis no klostera, Sergejs Mironovičs neilgi dzīvoja pie mana nelaiķa brāļa Konstantīna, bet pēc tam bija norīkots par kādas ķīmijas laboratorijas vadītāju. Viņš nomira, kā es dzirdēju, četrdesmitajos gados. Sergejs Mironovičs iemācījās Jēzus lūgšanu, kad viņš vēl bija kāda serbu klosterī, divdesmito gadu pašā sākumā. Viņš tajā guva lieliskus panākumus, ļoti agri sasniegdams iekšējo klusēšanu, pastāvīgu mierinājumu un prieku. Ar Sergeju Mironoviču es bieži esmu ticis Jurjevā un Pleskavas Pečoru klosterī.

Reiz viņš ienāca pie manis cellē, kuru es aizņēmu. Šī celle bija viena no vissenākajām, vēl no Sirdsskaidrā Kornīlija laikiem. Tajā, pēc nostāstiem, uzturējās ķeizari: Jānis Bargais un Pēteris Lielais, tajā dzīvoja priesteris – mūks Lācars, kuru apmeklēja Aleksandrs Svētais, kā arī Shimas mūks – priesteris, vientuļnieks Feodosijs, kuru apmeklēja Nikolajs II. Celli ar alu baznīcu un alām savienoja gaiteni.

- Sakiet, brāli Sergej, - es jautāju novicam, - kā jūs aprodāt ar jauno stāvokli?

- Ļoti labi, labāk nekā Serbijā, kur bija daudz krievu intelektu. Bez viņiem ir labāk.

- Kāpēc?

- Tak jau tāpēc, ka vienkāršie cilvēki, kā šeit, ir viengabalaināki; inteliģence no viena krasta ir atrāvusies, bet pie otra nav piestājusī – un mokās: veco, viengabalaino, vecvecāku ticību viņi pazaudēja, bet vulgāro ateismu, bezkaunību un izlaidību arī nespēj sagremot. Klibo ar abām kājām. Šeit tikai baznīcas virsgans un viens hierodiakons ir no izglītajiem, bet visi pārējie – vienkāršie ļaudis, proti – lauku vīri. Kad es šurp atnācu, mans starecs, klostera biktstēvs Vasīlijs, man teica: “Lūk, Sergej Mironovič, Jūs atnācāt uz klosteri. Jau Serbijā dzīvojāt klosterī, ziniet, kas par dzīvi. Augstisvētītais Teofans ieslēgušais gudri rakstīja, ja jau klosterī – tad vientulībā; baznīca un celle, tā tev visu iemācīs; lūdz Dievu un strādā – un viss. Bet, ja ielaidīsies sarunās ar klostera brāļiem, tad visu ko saklausīsies, un ne tikai no klostera vari aiziet, bet arī ticību pazaudēt, brīnīsies, kā cilvēki tik daudz gadus dzīvojuši Klosterī, - bet ir pilni skaudības, uzpūtības un tamlīdzīgi. Tu, lūk, esi mācīts skaitīt Jēzus lūgšanu, tad ar to arī nodarbojies, bet pēc padomiem par to griezies pie Arkādija tēva – viņš par to daudz zina. Lūk, es tā arī dzīvoju un atsakos iet uz runām un apspriešanu, par ko mani par lepmu uzskata.

- Bet sakiet, Sergej Mironovič, vai Jēzus lūgšana ir ļoti lietderīga?

- Ļoti, tikai tai jāiet cauri pazemības garā, citādi viegli iekrist garīgā pašapmānā un iedomāties par sevi ko neklājas.

- Jūs, Sergej Mironovič, daudz esat studējis hinduismu un budismu. Tur nav tā kā pie mums.

- Protams, nav tā. Indiešiem un budistiem visa bēda no tumsonības un pieķeršanās pasaulei, kas grimst ļaunā, bet izglābšanās pastāv personības iznīcināšanā, ko nopūš kā sveci, vai izšķīdina kā pilienu okeānā. Bet arī tur ir lieliski cilvēki. Esmu dzirdējis tādu notikumu. Vienam no bagātākajiem un galvenajiem Indijas maharadžām bija Divans, t.i., premjerministrs, viņa radnieks, jauns, bagāts, izglītoti. Visi viņu apskauda. Reiz pilī kaut kādā sakarībā bija bankets. Viens no ārzemju viesiem piegāja pie Divana un sacīja: “Jūs esat ļoti laimīgs cilvēks. Jūs esat dižciltīgs, bagāts, jauns, vesels. Jums ir lieliska ģimene. Visi pasaules labumi.” Bet Divans viņam atbildēja: “Jūs domājat, ka laime ir pasaulīgajos labumos? Vai tika tas nav traucēklis īstajai laimei, gara brīvībai?” tajā pašā dienā Divans izsauca pie sevis kalpu, viņa klātbūtnē pārgērbās sanausi drēbēs, paņēma ceļa spieķi un nozuda uz visiem laikiem. Pie indiešiemtas, kas kļūst par sanausi – ir miris dzīvam esot, jo tas pazaudē kastu un visu, taču iegūst milzīgu garīgo brīvību, ne ar ko nav saistīts. Redziet, pie indiešiem un budistiem ir cilvēki, kuri spējīgi uz lieliem upurdarbiem gara brīvības labad. Bet mums ir labākais ceļš, par kuru teikts Evaņģēlijā: “Un jūs atzīsiet patiesību, un patiesība darīs jūs brīvus” (Jāņ. 8,32).

- Tātad, Jūs atnācāt uz klosteri iepazīt patiesību?

- Klosteris, Sergej Nikolajevič, ir garīgā skola, tā kā rakstīts sirdsskaidrā Benedikta rakstos, ar ko jūs aizraujaties; taču tā nav vis formālas izzināšanas skola kā seminārs, bet gan garīgās pieredzes skola.

- Vai Jūs atradīsiet meklēto?

- To starecs labāk zinās. Es gribētu palikt šeit, bet, ja starecs sūtīs pasaulē, tad iešu, kā ar starecu Zosimas svētību aizgāja Aļoša Karamazovs. Bet ziniet, Sergej Nikolajevič, Jūs esat tuvāks Aļošam nekā es. Manī vēl daudz ir no kņaza Miškina. Jūs te esat tikai uz trim mēnešiem, noskatieties, mācieties īpaši no tēva Arkādija un tēva Vasiana. Jums tas būs vajadzīgi savā laikā, kad

dosieties ceļojumos uz Rietumiem, starp citas kultūras, citu uzskatu cilvēkiem. Un sevišķi turieties pie Jēzus lūgšanas. Es ar to vien tuos. Vai ziniet vēl, Sergej Nikolajevič, pie kāda secinājuma es esmu nonācis pēc Pilsoņu kara? Ar vardarbību neko nepanāksi. No kristieša viedokļa, ļaunošanās un atreibības vietā, labāk pakļauties vardarbībai. Tā nav mūžīga un tā vairāk degradē apspiedēju nekā upuri. Pilsoņu karā abas puses darīja zvērības. Un kāds rezultāts? Baltie sasisti, bet sarkanie aprij un iznīcina viens otru. Un tas vēl ir tikai sācies, bet kādas tīrīšanas vēl nāks. Mums tas viss ir jāatstāj un jāatceras, ka Dievs ir mīlestība, un viņu jāpielūdz **GARĀ UN MĪLESTĪBĀ**. Lūk, Jēzus lūgšana arī ir **PIELŪGŠANA GARĀ UN MĪLESTĪBĀ**.

Pēcvārds

Jēzus lūgšanas praktizēšana ir palikusi par Pareizticīgās baznīcas tradīciju. Tā nostāda cilvēku pareizās attiecībās ar savu Radītāju. “Dievs esi man grēciniekam žēlīgs” lūdza muitnieks un tika taisnots vairāk par farizeju, kurš paaugstinājās un nosodīja citus (Lūk. 18,11-14).

Svētie Raksti mums atgādina: “Lūdziet Dievu nepārtraukti” (1. Tes. 5.17) Pats Kristus saka: “Paliec manī un es jūšos..., jo bez manis jūs nenieka nespējat darīt” (Jāņ. 15. 4-7). Kā varam lūgt Dievu nepārtraukti? Ar kādiem vārdiem? Kā mēs varam palikt Viņā?

Svētie Raksti saka: “Tā Kunga Vārds ir stipra pils, tur glābjas tas taisnais un top izglābts” (Zāl. Sak. V. 18.10). “Ikviens, kas piesauks tā Kunga Vārdu tiks izglābts” (ap.d. 2.21).

Nav nevienas citas lūgšanas, kuru varētu skaitīt nepārtraukti jebkuros apstākļos, kā vien Jēzus lūgšana, kurā piesaucam Dieva vārdu.

“Kungs, Jēzus Kristus, Dievs Dēls, esi man grēciniekam žēlīgs!”

Garīgā prakse liecina, ka daudzi nepārtrauktās, tīrās lūgšanas meklētāji nonāk līdz Jēzus lūgšanai neko nezinādami par Baznīcas tradīciju. Vēlāk iepazīstoties ar to, šie ļaudis vēl vairāk stiprinās ticībā un atziņā.

“stāsti man, tu, ko mana dvēsele mīlē, kur tu gani...”

“Ja tu to nezini..., tad ej pa avju pēdām” (Zāl. Augstā dz. 1.7-8) – tādu padīmu dod Kristus tai dvēselei, kas viņu meklē.

Šīs avju pēdas ir pilnību sasniegušo kristiešu dzīves apraksti un pamācības.

Tiem, kas vēlas šo lūgšanu lietot, jāatgādina, ka tā nav domāta visādu brīnumainu spēju iegūšanai, kā daudz iedomājas. Tā ir kā abpusēji griezīgs zobens, ar kuru nemākuļi un lepnie nodara sev pāri.

Kurš nomums Dieva atziņā var līdzināties ķēniņam Dāvidam? Taču viņš par sevi teica: “Mana sirds, Kungs, nav lepna, un manas acis nav augstprātīgas. Es netīkoju pēc lielām lietām, kas man būtu par augstām. Tiešām, es savu dvēseli apmierināju un klusināju kā no mātes krūts atšķirtu bērnu, mana dvēsele ir manī kā atšķiras bērns” (Dāv. Ps. 131, 1-2)

Priesteris Jānis Kalniņš.